Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 20 (1264) ГОД XXV БЕЛАСТОК 18 МАЯ 1980 г. ЦАНА 1 ЗЛ.

У згоднай, працавітай сям'і

Напрадвесні сяляне яшчэ не стомлены палявымі работамі, яшчэ могуць спакойна пасядзець у хаце і ў будні дзень. І сям'я Бірылкаў, раніцай управіўшыся з карміленнем дамашняй жывёлы і сваім снеданнем, у гэты дзень нікуды не спяшалася. Дзень быў непагодны, дзьмуў халодны вецер ды пападваў снег. Такое надвор'е нікога не заахвочвала выходзіць з хаты, калі не было пільнай патрэбы. І чамусьці такая слата найчасцей выклікае ў людзей успаміны аб перажытым. Старыя Бірылкі, гэта значыць сямідзесяцішасцігадовы Шымон і яго жонка Лідзія, ды маладыя Бірылкі — іх сын Аляксандр і яго жонка Валянціна загаварылі аб мінулым. Шымон успомніў гады свайго дзяцінства і юнацтва. Як яны непадобныя да сёняшніх, да дзяцінства яго ўнукаў, якія жывуць так бестурботна і ў дабрабыце.

Шымон расказвае аб тым, як у 1914 годзе людзі масава ўцякалі ў бежанцы ў Расію. І ён з бацькамі таксама выехаў са сваёй вёскі, але даехаў толькі да Пружан і адтуль павярнулі яны назад, бо захварэў бацька. Вярнуліся ў Новае Беразова працаваць на гаспадарцы. На ўсё жыццё ўрэзалася яму ў памяць смерць бацькі. Было яму тады 11 год. Наколькі цяжэйшым стала іх жыццё!.. Яму, падрастаючаму, так не хапала сардэчнага бацькоўскага слова, бацькоўскіх пачуццяў. Шымон Бірылка часта расказвае аб цяжкім жыцці

пры санацыйнай Польшчы, аб разгроме грамадоўскага З'езду ў суседнім Старым Беразове. Расказвае і аб пачатку другой сусветнай вайны, калі ён, як салдат, восенню 1939 года хутка вяртаўся дамоў, таму што ваеннае начальства распусціла іх полк пад Ковелем, а само падалося за граніцу. Усё гэта цікава, усё гэта звязана з яго біяграфіяй і з гісторыяй таго нялёгкага часу. Маладое пакаленне ведае гэты перыяд толькі з такіх расказаў, з кніжак і фільмаў.

А калі пойдзе гаворка на сямейныя тэмы, Шымон Бірылка абавязкова ўспомніць свайго зяця — Івана Суліму з Бельска, які працуе там у школьным інспектараце.

— Ганаруся сваім зяцем, лічу яго добрым і разумным чалавекам, — заяўляе ён, — і тады яго вочы робяцца ярчэйшымі.

Дачка Ніна вучылася ў вышэйшай установе ў Любліне і вярнулася на Беласточчыну магістрам біялогіі, працуе ў школе.

Ёсць поўныя падставы ганарыцца і сынам Аляксандрам. Ён астаўся на гаспадарцы. І зусім цяпер гэтага не шкадуе, бо пераканаўся, што спецыяльнасць гаспадара дае вялікія матэрыяльныя магчымасці, асабліва тады, калі належна выкарыстоўваюцца ў гаспадарцы агратэхнічныя веды. І ён, працуючы на гаспадарцы разам з бацькамі, адначасова вучыўся ў сельскагаспадарчым тэхнікуме ў Дайлідах, які закончыў у 1967 годзе.

(Працяг на стар. 4)

Від на Тыкоцін з боку ракі Нарвы. На першым плане Вайсковы алюмнат (Дом ветэранаў вайны) з 1634–37 гадоў. У глыбі касцельны ансамбль з 1742–55 гадоў. (Да фотарэпартажа на стар. 3).

Баценька, а калі ж была тая гравейка? Тая дарога, пасыпаная гравіем і пільнаваная немцамі? Ці не там, дзе пілі мы бярозавы сок? Ці гэта была ўжо блакада? Ты ж сам тады сказаў, што калі пяройдзем гравейку, то будзем жыць! І яшчэ ты сказаў: „Помні, калі куля царапне, каб не пішчэла!“ І я падрыхтавалася цярпець, калі мы перабеглі гравейку і зашыліся ў густы-густы хмызняк. Толькі каб ты мяне не кінуў, толькі каб быць разам! Твой выбар гэтага гушчарніка быў трапны: немцы стралялі, але кулі да нас не даляцелі. І толькі сёння я магу перад табой прызнацца, які звярыны страх выклікала ўва мне тое злавеснае слова „гравейка“.

Было мне вельмі страшна яшчэ тады, калі сядзелі мы ў невялічкіх ялінах,

АДА ЧЭЧУГА

перабягаючы ад адной да другой, а немцы хадзілі амаль побач, шукаючы нас, і мы знізу бачылі іх ногі. Ці не тады забілі твайго дваюраднага брата Сяргея?

...Ну, але гэта то ўжо напэўна была блакада, калі немцы прарвалі абарону партызан і суцэльна пайшлі ў наступленне. Памятаю, як ты вёў групу на прарыў. Ты мяне нёс на руках, і я была табе ўдзячна, што не ўкінуў мяне ў калодзеж, каб не дасталася немцам (я чула, што быў такі выпадак). Я бачыла, як цяжка было табе бегчы са мною і як ты выкідаў па чарзе свае рэчы, і скураны плашч на сіняй падкладцы пакінуў таксама. А немцы стаялі на гары з правага боку і ўжо нават у нас не стралялі. Навошта? Ззаду ж праследвалі нас іншыя, а налева былі балоты, з якіх ніякі д'ябал не вылезе...

Памятаеш, як брызентавай шапкай ты зачарпнуў мне з зялёнай лужыны вады і даў напіцца?.. І мой бяссільны дакор на мосце, калі ты перакладаў аўтамат з аднаго пляча на другое, а я ўзмалілася: „Баценька, міленькі, не забівай мяне, пакінь, няхай лепш немцы заб'юць!“ „Дурненькая“, — сказаў ты толькі і яшчэ мацней прытуліў мяне, але перад вёскай, якая апынулася на нашай дарозе, ты ўсё ж пакінуў мяне з вернай бабкай Лізай і сказаў: „Ратуй нашу Адарку!“, хаця ёй гаварыць гэтага не трэба было. І ты павёў групу налева, у балоты. І зараз жа за вамі паляцеў нямецкі самалёт, страляючы ў вас.

А мы засталіся з бабкай. У полі быў нейкі араты, і бабка запыталася ў яго, ці ёсць у вёсцы немцы. Немцаў у вёсцы не было, і мы пайшлі ад хаты да хаты прасіцца, каб нас прынялі. Ніхто не хацеў, але адна жанчына ўзяла нас у хату і накарміла крупнікам. У яе самой было трынаццаць дзяцей, і мы ізноў

(Працяг на стар. 4)

* * *

Хоць прыходзім сюды
Мы, як сціплыя госці,
Ёсць у нашай хады
Гаспадарскае штосьці.

Чуцен крок наш здаля
Сёння так, як і ўчора:
Плугара, каваля,
Песняра і шахцёра...

Што асудзім на злом,
Што скуём, што пасеем?
І дабром або злом
Наша заўтра заселім?

Мы і вы, я і ты
Перад часам падсудны:
Пакідаем масты,
Песні, зоркі і судны.

Што было — не сплыло
Днём, у быце пазбытым.
Дум і сэрцаў святло
Пакідаем арбітам.

Не палохае нас
Забыцця небяспечнасць.
Мы прыходзім на час.
Мы прыходзім на вечнасць.

Пятрусь Макаль

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

МАГІЛЁЎСКІЯ ЗЕМЛЯВОЗЫ

Новы магутны аўтасамазвал маркі МаАЗ-6507 створаны на Магілёўскім аўтазаводзе. Скорасць новых машын — 55 кіламетраў у гадзіну, грузападымальнасць — 20 тон. Яны вызначаюцца высокай манеўранасцю і праходнасцю.

РАЗАМ З ВУЧОНЫМІ

Незвычайны інструмент — электрамагнітнае поле — з'явіўся ў шліфавальшчыкаў Мінскага аўтазавода. Устаноўка, зманціраваная з дапамогай вучоных Фізіка-тэхнічнага інстытута Акадэміі навук БССР, дазволіла скараціць час на шліфоўку кожнай дэталі з паўгадзіны да некалькіх мінут. Палепшылася якасць вырабаў, скарацілася колькасць рабочых, занятых на аперацыі.

Гэта толькі адна з 60 распрацовак, укаранёных у гэтай пяцігодцы спецыялістамі завода сумесна з вучонымі васьмі акадэмічных устаноў рэспублікі, Беларускага політэхнічнага інстытута, іншых навуковых устаноў.

КАЛЯНДАР

500 гадоў назад

19.5.1480. пам. Я. Длугаш, польскі гісторык.

95 гадоў назад

22.5.1885 пам. В. Гюго, французскі пісьменнік.

75 гадоў назад

24.5.1905 нар. М. Шолахаў, рускі савецкі пісьменнік.

70 гадоў назад

18.5.1910 пам. Э. Ажэшка, польская пісьменніца.

* * * * * * * * *

19.V.1910 г. „Наша ніва“ паведамляла:

Вільня. 29 красавіка выпусцілі з турмы рэдактара „Нашае нівы“ А. Уласава, каторы быў прысуджаны на 2 месяцы ў крэпасць за стаццю ў газеце і ўжо адбыў гэту кару.

Гродна. Па горадзе цягаюцца цяпер кітайцы і падаюць сябе за дактароў ад усялякіх хвароб. Зайшлі яны да аднэй кабеціны, каторая ў жыцці сваім не бачыла кітайцаў і так спужалася іх, што выбіўшы вакно, стала нема крычаць. Надбегла паліцыя і чуць успакоілі кабеціну, каторая думала, што гэта чэрці прыйшлі па яе душу.

Варшава. Ва ўсіх 10 польскіх губернях пачаліся арышты за справы яшчэ 1905 года. Турмы перапоўнены. Кажуць, што дзеўчатак-гімназістак садзяць разам з крымінальнымі праступнікамі.

Тыбэт. Народ у Тыбэце, вельмі незадаволены з таго, што ад кітайскіх войск павінен быў уцякаць іх найвышэйшы духоўны Далай-Лама, узбунтаваўся. Кітайскі гарнізон, зложаны з тысячы чалавек, замкнуўся ў горадзе; яго абстрэльваюць з усіх старон.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 799. Nakład 7.700 I-2

Ігнат Антонаў (справа) з сваім баявым сябрам, Ганаровым грамадзянінам горада Мінска, Героем Савецкага Саюза Мікалаем Колчыным.

ЯНЫ ЗМАГАЛІСЯ ЗА РАДЗІМУ

ЗА РУЛЁМ ТАНКА

(Карэспандэнцыя з Беларусі)

Дзесяткі тысяч механікаў-шафёраў сядзелі за рулём танкаў, але выпадак, пра які мы раскажам, асаблівы. Баявую машыну вёў фельчар Ігнат Пятровіч Антонаў, без пяці мінут доктар. Вайна яму перашкодзіла атрымаць дыплом.

Ужо пасля першага бою санітарны інструктар танкавай роты Антонаў зразумеў, што павінен добра ведаць канструкцыю танка, каб своечасова аказаць дапамогу параненаму.

Калі чалавек сплывае кроўю, тады хвіліна затрымкі можа каштаваць яму жыццё. А калі гарыць танк, рашаюць секунды. Так было, напрыклад, з Мікалаем Колчыным. Страпянуўшыся, затрымалася яго „трыццацьчацвёрка“, з яе заклубіўся дым. Антонаў спрытна адкрыў люк, маментальна сцвердзіў, што загінулі ўсе, апрача камандзіра. Не было чым дыхаць, полымя ў той жа міг асмаліла бровы, паспеў яшчэ падумаць: вырастуць потым, схапіў Колчына і выцягнуў яго праз ніжні люк. Калі Антонаў з параненым адпоўз метраў за дваццаць — пачуўся выбух — танк вылецеў у паветра.

112 раненых вынес з поля бою Антонаў, за што яго ўзнагародзілі двума ордэнамі і трыма баявымі медалямі.

Ноччу на 3 ліпеня 1944 года, калі танкісты атрымалі загад наступаць на Мінск, Колчын, вярнуўшыся з бальніцы ў сваю вайсковую часць, папрасіў Антонава кіраваць яго танкам, бо механік-шафёр быў забіты.

Збіваючы заслоны праціўніка, знішчаючы засады, танкавы ўзвод Колчына як адзін з першых уварваўся ў горад, заняў мост цераз Свіслач і ўтрымаў яго да падыходу асноўных сілаў. За гэты подзвіг Колчына ўзнагародзілі званнем Героя Савецкага Саюза, Антонава — ордэнам Чырвонага Сцяга.

...Мікалай Іванавіч Колчын — Ганаровы грамадзянін Мінска, ён жыве ў Куйбышаве. Тройчы паранены, два разы гарэў у танку, цяпер ён часта хварэе. Лячыцца, або як кажа „рамантавацца“, ездзіць у Мінск да свайго баявога друга — Ігната Пятровіча Антонава, члена-карэспандэнта Акадэміі медыцынскіх навук, прафесара, дырэктара Беларускага дзяржаўнага навукова-доследнага інстытута неўралогіі, неўрахірургіі і фізіятэрапіі.

Гэты інстытут, можна сказаць, дзіця Ігната Пятровіча. Ён вырас з лабараторыі, якую ўзначальваў Антонаў. Дзякуючы яго настойлівасці стаў адным з самых значных медыцынскіх цэнтраў рэспублікі. У яго клініцы вылечваюцца многія захворанні, якія яшчэ зусім нядаўна лічыліся невылячальнымі. Ён аўтар 240 навуковых прац, а яго манаграфія пра інсульт (удар ад павышанага ціску крыві) атрымала залаты медаль імя Бехцярава. Ігнат Пятровіч выхоўвае добрую змену: 8 габілітаваных дактароў навук і 19 дактароў — яго вучні належна працуюць у многіх мясцовасцях нашай краіны. Былы вайсковы фельчар, а цяпер акадэмік па-ранейшаму лечыць і сваіх былых баявых сяброў, гісторыі хваробаў якіх ён ведае з адлеглага ваеннага часу.

Ніна Пракаповіч

II з'езд абсальвентаў бельскага белліцэя

Мінула ўжо шэсць год з таго часу, як у Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання ў Бельску Падляшскім упершыню сустрэліся абсальвенты і выхаванкі гэтай школы.

— На працягу 30 гадоў школу закончыла амаль 1500 чалавек, у тым ліку 1070 з поўнай матурай, — гаварыў дырэктар школы Аляксей Карпюк на I з'ездзе абсальвентаў у 1974 годзе.

Прайшло пяць год, і на карце гісторыі школы прыбыло 530 новых атэстатаў сталасці, што гаворыць аб вялікай папулярнасці ліцэя. Сёння гэта ўжо немалая сям'я. Некаторыя з іх сустракаюцца штодзень, іншыя не бачыліся доўгія, доўгія гады. З'езд для іх — гэта сямейнае свята, шчырыя размовы. А столькі ж цікавага назбіралася. Столькі ўражанняў! Каб даць магчымасць гэтакай сустрэчы, школа рыхтуецца да чарговага з'езду.

II з'езд абсальвентаў Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску Падляшскім адбудзецца 20 і 21 верасня бягучага года ў будынку школы пры вуліцы Каперніка 4. Тым, адрасы якіх удасца ўстанавіць, будуць высланы анкеты і інфармацыйныя лісты. Вядома, аднак, месца пражывання не ўсіх абсальвентаў, і таму дырэкцыя школы ды арганізацыйны камітэт з'езду просіць, каб па меры магчымасці тыя, якія атрымаюць гэтакае паведамленне, інфармавалі ўсіх сваіх знаёмых, якія з'яўляюцца абсальвентамі і выхаванкамі гэтага ліцэя. Падрабязную інфармацыю можна атрымаць або непасрэдна ў сакратарыяце школы, або тэлефанічна, звонячы на нумар 2181 у Бельску Падляшскім. Той, хто вырашыў прыняць удзел у з'ездзе, павінен уплаціць на конта 5614-2903-132 РКО Бельск Падляшскі суму 500 злотых. Пасля гэтага на іх адрасы будуць высланы фармальныя запрашэнні.

(мш)

На пытанне „Чаго вы чакаеце ад IX з'езду БГКТ?“ адказвае старшыня ГП Мікалай Самоцік ● У добрым стылі ● Старасць — не радасць ● Развітальны вечар ● Янка Купала ● У няволі ● Следам лісту ● Дзядзька Квас спакушае карэспандэнтаў ● Весткі з Бельска, Гарадка, Дубяжына, Кляшчэляў, Шудзялава, Нарвы, Гайнаўкі ● Калі сніцца дзіця ● Беларуская песня „Алеся“

TELEWIZJA WARSZAWA

NIEDZIELA 18 V — 6.15 TTR i RTSS J. pol. sem. II. 6.45 Biol. sem. II. 7.20 Alarm przeciwpożarowy. 7.40. Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 9.00 Teleranek a w nim m.in.: „Tajemniczy ogród”. 10.20 Antena. 10.45 Polskie bitwy — Racławice. 12.00 Dziennik. 12.15 Rolnicze rozmowy. 12.45 Klub sześciu kont. 13.30 Piękne głosy — T. May — Czyżowska. 14.20 Legendy. 14.50 Szuflada. 15.10 Los. dużego lot. 15.25 Koncert życzeń. 16.05 Wyścig Pokoju. 16.50 Tele-Echo. 17.50 Koń zwany Markizem — radz. film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Kariera Nikodema Dyzmy — film TP. 21.40 Sportowa niedziela. 21.55 Nocny koncert. 22.35 Irlandzki tancerz — wid. rozr.

PONIEDZIAŁEK 19 V — 12.45 TTR i RTSS — J. pol. sem. IV. 13.25 Fiz. sem. IV. 15.10 Program dnia. 15.15 NURT — Naucz. pocz. kl. III. 15.45 Obiektyw. 16.05 Dziennik. 16.20 Zwierzyniec. 15.45 Wyścig Pokoju. 17.25 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.45 To się zdarzyło w Kokandzie — odc. II radz. film TV. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr TV — J. Abramow-Newerly — „Klik Klak”. 21.20 Kronika Wyścigu Pokoju. 21.35 Horyzont. 22.05 Śledztwo zostało wznowione. 22.55 Dziennik.

WTOREK 20 V — 6.00 TTR i RTSS — J. pol. sem. IV. 6.30 Fiz. sem. IV. 11.05 Dla szkół — J. pol. kl. I lic. 12.00 Czerwone, żółte, ziel. kl. I—III. 12.55 Rodzina współcz. 13.25 RTSS i TTR — Chem. sem. II. 14.00 Wskaz. met. sem. II. 15.20 Program dnia. 15.25 Klub Seniora. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 16.55 Klinika zdrowego człowieka. 17.25 Sonda. 17.55 Studio Młodych. 18.15 Królik Bugs przedstawia — ameryk. film anim. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Skojarzenia. 19.30 Dziennik. 20.10 Joe Hill — szwedz. film fab. 23.05 Dziennik.

ŚRODA 21 V — 6.00 RTSS i TTR — Chem. sem. II. 6.30 Wskaz. met. sem. II. 11.05 Dla szkół — Fiz. kl. VI. 12.00 Hist. kl. V. 12.45 RTSS i TTR — Mat. sem. IV. 13.25 Mech. rol. sem. IV. 14.50 Program dnia. 14.55 Nurt — Ped. 15.25 Obiektyw. 15.45 Dziennik. 16.00 Kameleon. 16.25 Wyścig Pokoju. 17.05 Dom i my. 17.20 Los. małego i express lotka. 17.35 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.00 Skarbiec. 18.25 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Ex libris. 19.30 Dziennik. 20.10 Pożyjemy, zobaczymy — jug. film fab. 21.55 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.10 Los. olimp. gry liczb. Totalizatora sport. 22.30 Konkrety. 23.00 Dziennik. 23.15 Camerata.

CZWARTEK 22 V — 6.00 TTR i RTSS — Mat. sem. IV. 6.30 Mech. rol. sem. IV. 11.05 Dla szkół — Hist. kl. VI. 12.00 Nauka o czł. kl. VIII. 12.55 J. pol. kl. I—III. 13,30 TTR — Hod. zwierz. sem. II. 14.00 Mech. rol. sem. II. 15.20 Program dnia. 15.25 Turniej zastępowych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wyścig Pokoju. 17.15 Czwartek TDC. 17.55 Patrol. 18.20 Studio Młodych. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lekarz radzi. 19.05 Informator tur. 19.30 Dziennik. 20.10 Maigret, Lognon i Gangsterzy — fr. film TV. 21.40 Pegaz. 22.25 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.40 Dziennik. 22.55 Trybuna Literacka.

PIĄTEK 23 V — 6.00 TTR — Hod. zwierz. sem. II. 6.30 Mech. rol. sem. II. 11.05 Praca — technika, kl. II. 12.00 Pr. dla najmłod. 12.55 Geogr. kl. VIII. 13.40 Hod. zwierz. sem. IV. 14.10 Mech. rol. sem. IV. 14.50 Red. szkolna zap. 15.05 Program dnia. 15.10 NURT — Nauki polit. 15.40 Obiektyw. 16.00 Dziennik. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 16.35 Wyścig Pokoju. 17.25 Studio Młodych. 17.45 Czterdziestolatek — odc. XV. 18.50 Dobranoc. 19.00 Album z piosenkami. 19.30 Dziennik. 20.10 Potyczki rodzinne. 21.35 Kronika Wyścigu Pokoju. 21.50 Poglądy. 22.05 Studio Teatralne — Dario Fo — „Pogrzeb fabrykanta”. 23.10 Dziennik.

SOBOTA 24 V — 6.00 TTR — Hod. zwierz. sem. IV. 6.30 Mech. rol. sem. IV. 11.05 Dla szkół — Pr. dla najmłod. kl. III. 12.45 TTR i RTSS — J. pol. sem. II. 13.25 Biol. sem. II. 14.15 Program dnia. 14.20 Mag. lotniczy. 14.50 Radzimy rolnikom. 15.00 Orbita. 15.30 Obiektyw. 15.50 Dziennik. 16.05 Wyścig Pokoju. 17.05 Szanujmy wspomnienia. 17.55 Liga piłki nożnej. 18.50 Dobranoc. 19.00 W świecie dzikich zwierząt — szakal. 19.30 Dziennik. 20.10 Pogoda dla bogaczy — odc. VIII cz. II ameryk. film TV. 21.05 Kronika Wyścigu Pokoju. 21.20 Program publ. 21.50 Kaprys Studia gama. 22.50 Dziennik. 23.05 Kino nocne.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 16 V — 8.05 Film ser. 9.50 Koncert. 18.00 P. nożna. Spartak — Dynamo (K).

Sobota 17 V — 13.45 Film fab. 14.25 W świecie zwierząt. 16.35 Koncert. 18.25 Spektakl.

Niedziela 18 V — 13.00 Film fab. 15.40 Klub podróży. 16.40 Film anim. 17.00 Panorama międynar. 18.15 Pieśni mojej Ojczyzny. 18.50 Film fab.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыеперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Piętaszek i Robinson — ang. 20—21. Jesienna sonata — szwedz. 22—23. Umarli rzucają cień — pol. 24—25.
Bielsk Podl. Cztery noce marzeń — fr. 19—20. Fedora — RFN 21—22. Kuzynka Angelika — hiszp. 23—25.
Czeremcha Pasikonik — radz. 20—21.
Czyże Umarli rzucają cień — pol. Alicja już tu nie mieszka — USA 21—25.
Gródek Rewolwer Python — fr. 24—25.
Hajnówka Ocalić miasto — pol. 19—21. Doktor Ponearu — rum. 22—23. Śmierć prezydenta — pol. 24—25.
Michałowo We władzy ojca — wł. 20—21. Alicja ucieka po raz ostatni — fr. 22—23. Musisz żyć — NRD 24—25.
Mielnik Gang Olsena wpada w szał — duń. 21. Bestia — pol. 24—25.
Milejczyce Gwiazdy poranne — pol. Bałamut — radz. 21—25.
Narew Hotel klasy lux — pol. Dziewczyna do dziecka — wł. 21—25.
Narewka Zmory — pol. Cygańska miłość — buł. 21—25.
Nurzec Chłopiec z burzy — austr. 20—21. Kung fu — pol. 22—23. W mroku nocy — USA 24—25.
Orla Sabina Wulff — NRD. Sto koni do stu brzegów — pol. 21—25.
Rajsk Młody Frankestein USA. Roman i Magda — pol. 21—25.

Як такіх не любіць?!

20 красавіка быў я на агледзе „Беларуская песня-80". Я не Яцак Грын, не музыкант і не спявак. Я проста аматар, і так хачу выказаць сваю думку аб канцэрце, які перажыў.

Спявалі калектывы, дуэты і салісты, бабулькі і маладзіцы, мужчыны ў розным узросце і моладзь. Хто з акампаніяментам, а хто і без яго. Але тут было ўсё, што належыцца песні, каб яна стала прыгожай і запала ў душу слухача. Можа я чалавек „разбіты", нервовы, і раўняць па мне не трэба, але агляд я перажыў моцна. Многія песні занялі мне горла і выціскалі з вачэй слёзы. Песні і думка, песні і асобы, песні і народ, песні і культура, песні — шчырасць і песні — праца. Песні, якія наводзяць на душу радасць, што існуюць, і сум, што не ўсе мы Алі і Любы Гаўрылюк.

Прыехалі ў Беласток людзі з вёсак, людзі, у якіх не многа часу на рэпетыцыі, а як жа цудоўна яны спяваюць! У час падрыхтоўкі да выхаду на сцэну, я падключыўся да Міхася Сухадолы і Уладзіміра Ахрымюка — выканаўцаў „Лясной песні". Спевакі адказалі, што перад конкурсам мелі ўсяго адну пробу. А пабачце, як іх ацаніла камісія, прызнала ім другое месца.

Калі журы пайшло падводзіць вынікі, мікрафон апанавалі зноў спевакі і атрымалі не менш апладысментаў, чым у афіцыйнай частцы. Відаць было, што ўжо крыху змучыліся, але спявалі. І калі выйшлі на сцэну „Каласкі" (ужо не ведаю, які раз) і Люба Гаўрылюк спытала, „ці мы вам не абрыдлі", апладысменты грымнулі яшчэ гучней.

На агледзе сустрэў я і жаночы калектыў са Старога Корніна. Убачыў на сцэне Ніну Назарук, якая выводзіцца з Грабаўца (больш нікога не ведаў). Гаварыў з сімпатычнымі дзяўчатамі: кіраўнічкай клуба і дачкой Ніны Зояй. Сціплая Марыся не падыйшла, а я яе прыпамінаў: гэта зямлячка з Елянкі. Калі я спытаў, як яны сюды дасталіся, жанчыны аднагалосна заявілі, што „ахвота горш няволі". А яшчэ цяжэй было зразумець Ніну і Зою. Яны сказалі, што трэба было выбраць паміж вяселлем у цёткі і аглядам. Выбралі агляд і а чацвертай гадзіне раніцы селі ў цягнік, каб паспець у Беласток.

Ну, скажыце, як такіх не любіць?!

Васіль Пстручук

БАРОКА НА БЕРАЗЕ НАРВЫ

Гэты востраў раскошнага барока вырастае белымі сценамі проста з нараўскіх тапеляў і багнаў. Здзіўляе і захапляе.

Старажавая крэпасць з надрэчнага пагорка зорка высочвала грамады прусаў і яцвягаў, што якраз тут прарываліся на захад і поўдзень на мазавецкія і рускія землі і сюдою вярталіся з багатай здабычай.

Некалькімі стагоддзямі пазней недзе ў гэтых месцах загубілася крышынка вялікага каралеўскага кахання. Барбара Радзівіл атрымала

Гарадскія камяніцы з XVIII-XIX стагоддзяў.

Тыкоцін ад свайго першага мужа Гаштолта, каб перадаць яго ва ўладанне таму, хто аздобіў яе ганарыстае чало каралеўскай каронай. І хіба таму палюбілася гэтая мясціна апошняму Ягелону — каралю Зыгмунту Аўгусту. Загадаў ён нават пабудаваць на адным з рачных астравоў пышны замак. Узводзіў яго ў гарачцы сваіх пачуццяў. Памёр у суседнім Кнышыне, а цела цэлы год ляжала ў тыкоцінскім замку, пакуль наследнікі агоралі перанесці яго ў саркафаг на Вавель.

У касцёле, побач з палацам, таксама пахавалі каралеўскага сакратара і бібліятэкара Лукаша Гурніцкага, захаваўшага для нас у сваім „Дваранін" тую дзівосную эпоху. Аднойчы Нарва ашалелай веснавой паводкай разбурыла касцёл, размыла катакомбы, забрала астанкі.

Пяцьдзесят год пазней магутную крэпасць узарвалі акружаныя ў ёй шведы. Разам з целам напярэдадні памёршага і яшчэ не пахаванага князя Януша Радзівіла — прэтэндэнта на каралеўскі трон у Вялікім княстве Літоўскім.

Помнік гетману Стэфану Чарнецкаму з 1763 года, праца французскага разбяра П'ера Кудрая.

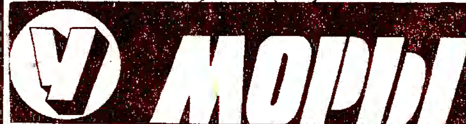
Апошні тутэйшы прэтэндэнт да каралеўскай кароны — уладальнік Тыкоціна, гетман Ян Клеменс Браніцкі — паклапаціўся пакінуць больш трывалы след. Амаль усе тыкоцінскія гмахі ў стылі барока паўсталі па яго загаду і на яго вачах.

У скромненькім, але надта ж прыемным тыкоцінскім музеі ёсць тры залы. У першай — кабінет заслужанага для польскай і таксама ў значнай ступені для беларускай этнаграфіі Зыгмунта Глогера, што жыў і працаваў у суседнім Яжэве. У другой — пастаянная выстаўка творчай спадчыны мастака пачатку нашага стагоддзя Зыха Буйноўскага, родам з гэтых ваколіц, асабліва ўражваюць пейзажы Гродна і Гродзеншчыны таго часу. І ў трэцяй — экспазіцыя мясцовай матэрыяльнай народнай культуры. Багатая. Ёсць нават арыгінальныя кросны. А на іх затканая пасцілка з беларускім узорам...

І. Снарскі
Фота аўтара

Гмах былой сінагогі з 1642 года.

НА КУЛЬТУРНАЙ НІВЕ

Вёску Мора, што ў Чыжоўскай гміне, мы неяк абміналі ў сваіх журналісцкіх паездках. Прынамсі ў апошнія гады. Дык наведалі яе ў канцы красавіка бягучага года. Тут амаль 120 гаспадарак. Ёсць філіял зборнай гміннай школы (класы I-IV) і клуб прэсы і кніжкі. Калі мы спыталі пра культурныя мерапрыемствы, якія тут адбываюцца, нас накіравалі да Анны Баравік, гаспадыні мясцовага клуба „Рух". Пад'язджаем да клуба. Было гэта пасля абеда, у суботу. А тут група дзяцей. Яны ўжо чакаюць. Будуць заняткі з гаспадыняй клуба. Дзеці бачылі, як Анна Баравік прыходзіла, бо прывезлі вугаль і трэба было яго ўкінуць пад дашок, дык ужо сабраліся. Тут і мы падаспелі. Зайшлі ў глядзельны зал. На відным месцы тэлевізар, столікі, крэслы, у куточку на спецыяльнай вешалцы газеты і часопісы. На сценах актуальная сценгазета і выстаўка дзіцячых каляровых малюнкаў. На вокнах новыя фіранкі і заслоны.

Клуб існуе ўжо сёмы год. Столькі ж працуе ў ім Анна Баравік. Найахвотней прыходзяць сюды дзеці ў дашкольным і школьным узросце. Тут яны малююць, слухаюць казкі, якія расказвае ім і чытае клубовая. Яна прачытала ім многа дзіцячых кніжак (у іх на месцы бібліятэчны пункт). А ўжо кожны тыдзень чытаюць „Зорку", рыхтуюць адказы на конкурсы, рашаюць розныя адгаданкі. Дасылаюць таксама свае лепшыя малюнкі ў рэдакцыю „Зоркі". Цяпер узяліся за ілюстраванне дзіцячых кніжак, якія ім прачыталі, або прачыталі яны самі. Свае найлепшыя малюнкі вышлюць на конкурс „Калі б я быў пісьменнікам або мастаком". Некаторыя згодна з правіламі гэтага конкурсу дапісваюць свае заканчэнне той ці іншай казкі або апавядання, свае заканчэнне прыгод таго ці іншага кніжнага героя. Глядзелі мы цэлую кіпку каляровых рысункаў. Можа самыя цікавыя трапяць на цэнтральную выстаўку? Усіх самых маладых мастакоў тут 33.

Задумалі таксама дзеці арганізаваць аматарскі лялечны тэатр. Першае выступленне перад публікай намецілі на 1 чэрвеня, г.зн. на Дзень дзіцяці. З дзяўчынкамі і хлопчыкамі займаюцца іх настаўніцы Вольга Арынгайла і Марыя Купрыянюк. Прыгожы па зместу сцэнічны твор прывезла ім інструктар па культурна-асветных справах бельскага аддзела прадпрыемства „Прэса-Кніжка-Рух" Ія Грыка.

У суботу і нядзелю клубам непадзельна валодае старэйшая моладзь. Тут адбываюцца сустрэчы з цікавымі людзьмі. Напрыклад, сустрэчы з удзельнікамі другой сусветнай вайны. Тут праводзілі аўтарскія сустрэчы Віктар Швед і Ірына Баравік. Тут адбываюцца ўсе вясковыя сходы. Моладзь наладжвае танцавальныя вечарыны, на якія прыходзяць таксама юнакі і дзяўчаты са Збуча, Старога Корніна, Крывяціч і іншых навакольных вёсак. Добра працуюць гурткі ЗСМП (старшынствуе ў ім Сцяпан Сяльвесюк) і ЛЗС (старшынёй яго з'яўляецца Ян Хіліманюк). ЗСМПоўцы (іх 30 чалавек) расчышчалі дарогу ад снегу, каб мог праязджаць аўтобус ПКС. Яны чысцілі супрацьпажарны басейн, рамантавалі клуб і, такім чынам, маюць асобны пакойчык для гаспадыні клуба. Сёлета будуць рамантаваць дарогу з вёскі ў напрамку чыгуначнага вакзала. Дапамогуць ім у гэтым трактарысты чыжоўскага СКР. Апрача таго, адновяць „зялёную святліцу".

Гаспадыня клуба прэсы і кніжкі ў Моры мае сваіх верных памочнікаў. Да іх належаць: Ян Хіліманюк, Ян Шыла, настаўніцы Вольга Арынгайла і Марыя Купрыянюк, Аляксандр Баравік і іншыя.

(яц)

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

САБАЧЫ ЛЁС

Сабака — найвярнейшы прыяцель чалавека. Гэта вядома з векоў-прадвекоў. Каб не гэты ланцуг на яго шыі, якім прыкуты да сваёй сабачай буды, ні на крок не адступіўся б ён ад свайго гаспадара і сцярог бы яго ад усялякіх небяспек. І не толькі гаспадара, але ўсю яго сям'ю. Ён аднолькава лашчыцца, убачыўшы жонку гаспадара, яго дзетак, старую бабулю ці дзядулю. Абы толькі былі яны з адной хаты.

А бывае і так, што жывуць толькі двое — чалавек ды сабака. Тады ў сабакі толькі адзін прыяцель. І якая тады трагедыя, калі гаспадар памірае. Было такое ў Беластоку. Памёр гаспадар. Сабака страшэнна выў, ды... галадаў. А галадаў не таму, што не было каму яго пакарміць. Не. Людзі прыносілі ежу, але ён і не нюхаў яе. Адварочваўся, ды жаласна выў безупынку. А потым сціх. Ды прапаў. Дзівіліся людзі, куды ж падзеўся небарака?.. Але ж нехта аднойчы ўбачыў яго на магільніку нежывога, на магіле свайго гаспадара.

А вось у адной вёсцы жыў таксама адзінокі мужчына. І меў сабаку. Усюды яны разам хадзілі. А калі ехаў фурай, ззаду заўсёды сядзеў і сабака. І што ж, забрала смерць гаспадара. Чужыя людзі наладзілі пахораны. І мо ніхто б і не заплакаў па чужым, адзінокім, старэйшым ужо чалавеку. Але не было моцных, якія б не выцерлі слёз, гледзячы, як прашчаецца са сваім гаспадаром яго друг — сабака. Ён выў, кідаўся на труну, драпаў яе, жадаючы, пэўна, адкрыць і „ўваскрасіць" гаспадара.

А „гомо сапіенс" рэдка аказвае спагаду сабаку. Ланцуг на шыю, сякую-такую будку склеціў, час ад часу костку кінуў, чаго ж больш, то ж... сабака. А як цяжка сабаку зімой. Снегам засыпле яго будку, дрыжыць ад холаду няшчасны. Бо гаспадару і ў галаву не прыйшло, каб нейк забяспечыць будку на час маразоў ды завей, ці пакарміць яго час ад часу цёплай стравай. Навошта? То ж... сабака.

А тут, у Беластоку, на Кавалерыйскай вуліцы, гаспадар мае пляц, агарод, ды нейкі шалаш там стаіць. А пры ім будка і на ланцугу сабака. Гаспадар тут не жыве. Летам дык часта бывае, агарод садзіць, потым збірае, а зімой — чаго? А гэты няшчасны сторож таго шалаша дрыжыць ад холаду ды голаду. І адзінокі вые так жаласна, што людзі па-суседску спаць начамі не могуць. Спадзяецца, бедны, мо пачуе ўрэшце яго і гаспадар, ды хоць на вочы яму пакажацца. Але дарма. Жыве ён далёка, у выгаднай і цёплай кватэры і нават сэрца яму не дрогне па астаўленым там сабаку. Бо і чаго ж? То ж... сабака!

Спагадлівая

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

ГРАМАДСКІ ПАЧЫН МОЛАДЗІ

Моладзь, аб'яднаная ў арганізацыі ЗСМП, прыступіла да веснавых грамадскіх пачынаў.

Члены ЗСМП у **Харашчанскай** гміне ўзяліся за рамонт мясцовых дарог, вясковых святліцаў і пасадкі дрэўцаў. Дарогі рамантавалі юнакі і дзяўчаты з Ізбішчаў і Дзікіх. Моладзь з Канавалаў адрамантавала пустуючы будынак і пасля адаптацыі яго будзе ў ім адкрыты клуб селяніна. Маладыя дэкаратыўныя дрэўцы вакол святліцаў, клубаў кніжкі і прэсы, спартыўных пляцовак і пабапал дарог садзілі ЗСМПоўцы з Харошчы, Канавалаў, Ізбішчаў і Дзікіх.

У **Юхнавецкай** гміне 30 чалавек добраўпарадкавалі пляцоўкі СКР у Юхноўцы, пунктаў механізацыйных паслуг у Юхноўцы і ў Багданках і сельскагаспадарчага комплекса ў Заёнчках. 40 асоб, у асноўным дзяўчат і хлопцаў, рамантавалі сельскагаспадарчыя машыны і добраўпарадкавалі падворак ПГР у Ігнатках.

ЗСМПоўцы з **Супраслі** сканцэнтраваліся пры добраўпарадкаванні скверыка, спартыўнага стадыёна і падворка мэблевай спулдзельні працы.

Моладзь **Васількоўскай** гміны будзе садзіць лес на наўдобіцах. Члены маладзёжнай арганізацыі на прадпрыемстве шарсцяной прамысловасці ў Ліку 50 асоб добраўпарадкавалі падворак прадпрыемства і цэхі. Яна таксама насыпала мінеральныя ўгнаенні ў мяшкі ў магазінах ГСу.

У **Заблудаўскай** гміне моладзь добраўпарадкавала падворкі і вясковыя вуліцы. У Фальварках Тыльвіцкіх адрамантавалі вясковую святліцу, у якой працякаў дах і якую неабходна было памаляваць. Маладзёжныя арганізацыі пры ПОМ у Беластоку і СКР у Заблудаве навялі парадак на сваіх пляцоўках і вакол іх пасадзілі дрэўцы.

У **Нараўкаўскай** гміне моладзь будуе „зялёную святліцу" над ракою ў Нараўцы (на пляцоўцы асяродка спорту і рэкрэацыі). Апрача таго, шматлікія гурткі ЗСМП садзілі лес.

У **Гарадоцкай** гміне дзяўчаты і юнакі працавалі пры чыстцы лесу ў надлясніцтве Валілы (у гэтым вылучыўся гурток ЗСМП у Вераб'ях), пры добраўпарадкаванні пляцоўкі асяродка нядзельнага адпачынку (гурток ЗСМП у Валілах-станцыі), падворкаў гарадоцкага СКР і сельскагаспадарчых прадукцыйных спулдзельняў (РСП) і пляцоўкі вакол гміннага цэнтра культуры (гурток ЗСМП пры ГОКу) пры пабудове вуліцы ў Баброўніках. Гурткі ЗСМП пры прадпрыемстве трыкатажнай прамысловасці „Каро" ў Гарадку і ў Залуках добраўпарадкавалі месцы народнай памяці.

КАБ ЖЫЛОСЯ ВЫГАДНЕЙ

У работнікаў сельскай гаспадаркі нялёгкая праца. Ды і не самой жа працай жыве чалавек. Пра паляпшэнне сацыяльна-бытавых умоў для сваіх работнікаў (іх 120 чалавек) паклапацілася Спулдзельня сельскагаспадарчых гурткоў у Нараўцы. У пачатку красавіка бягучага года дырэкцыя і бюровыя работнікі СКР атрымалі адміністрацыйны будынак. У ім будзе таксама святліца. У добрых умовах працуюць работнікі двух бензастанцый, у якіх трактарысты і шафёры забяспечваюць гаручым. Для іх у Ляўкове і Нараўцы пабудавалі асобныя, згодна з сучаснымі патрабаваннямі, будынкі. На пунктах механізацыйных паслуг у Ляўкове і Масеве ёсць бюровыя памяшканні і памяшканні для трактарыстаў і работнікаў рамонтных цэхаў, дзе яны мыюцца, пераапранаюцца пасля заканчэння работы і дзе могуць падсілкавацца.

СКРу патрэбны аўтобус, каб давозіць людзей на работу. У гміне няма высокакваліфікаваных работнікаў: інжынераў, тэхнікаў і іншых. Не хапае таксама трактарыстаў (зараз ёсць 58 трактараў і 41 трактарыст). Больш дзесяці чалавек даязджае да працы ў СКР з Гайнаўкі.

Дырэкцыя СКР намерана прыдзяліць работнікам ЗГР, якія беспасрэдна займаюцца жывёлагадоўляй і раслінаводствам, 0,25-гектаровыя земельныя ўчасткі на пасадку бульбы і агародніны.

Будзе яна арганізаваць позняй восенню, зімой і ранняй вясною больш краязнаўчых экскурсій і культпаходаў на канцэрты прафесіянальных мастацкіх калектываў, якія наведваюцца у Нараўку. **(яц)**

Уладзімір Ахрымюк і Міхась Сухадола — дуэт са Старога Ляўкова. II месца ў катэгорыі сучаснай песні. Акампаніятар — Аляксандр Лукашук.
Фота М. Шаховіча.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

(Працяг са стар. 1)

У згоднай, працавітай сям'і

— А нявестка Валя, — гаворыць яе цёшча Лідзія, — спрытная жанчына, як кажуць, „і да танца і да ружанца". Яна і трактар павядзе і ўласнай сірэнкай паедзе нягорш ад мужчыны. А калі трэба, яна і на сходзе і ва ўстанове ўмее пастаяць за слушную справу.

Маладыя Бірылкі і іх пяцігадовы сын Юрка жывуць у адной хаце са старымі Бірылкамі. Міряцца. Сваю прасторную хату не раздзялілі паміж сабою і надалей частку яе здаюць у арэнду на мясцовую пошту.

Бірылкі супольна гаспадарылі і ўзяліся за гадоўлю курэй-нёсак. Мелі іх 800 штук. Праз чатыры гады перакінуліся на гадоўлю кароў і свіней. Здавалі дзяржаве шмат малака, яловак, па 30 кормнікаў і па 20 вархлякоў. Важнай дзялянкай у іх гаспадаранні з'яўляецца яшчэ адна спецыялізацыя, гэта вырошчванне насенных траў. 15 год гэтым ужо займаюцца. Пад насеннымі травамі ў іх 10 га зямельных угоддзяў.

Але хваравітай стала Лідзія Бірылка, ды Шымону гады ўжо адымаюць сілу. І яны ў 1978 годзе перадалі сваю гаспадарку пад поўнае ўладанне маладых, сына Аляксандра і яго жонкі Валі. Самі атрымалі высокую рэнту, больш як 4 тысячы, бо здавалі дзяржаве шмат сельскагаспадарчых прадуктаў.

Малады гаспадар дакупіў яшчэ 6 га зямлі. І цяпер мае 20 га, на якіх палавіна пад травамі, а другая палавіна пад іншымі неабходнымі ў гаспадарцы сельскагаспадарчымі культурамі. Аляксандр Бірылка ад 1978 года займаецца авечкагадоўляй. Выгадаваў 20 авечак, а 30 дакупіў, пабудаваў жывёлагадоўчы будынак на суседнім пляцы. І з гэтай спецыялізацыі мае вялікія даходы, бо цяпер воўна высока цэніцца. Але і за малако Бірылкі маюць кожны месяц па 8, 9, а ў малочны сезон і па 10 тысяч злотых у месяц.

Аляксандр Бірылка лічыцца ў гміне Гайнаўка адным з лепшых гаспадароў, які прадае дзяржаве шмат сельскагаспадарчай прадукцыі. У мінулым годзе акрэслілася яна агульнай сумай 630 тысяч зл. У бягучым годзе Бірылкі плануюць прадаць сельскагаспадарчых тавараў на 800 тыс. зл. У хуткім часе гаспадарка Бірылкаў будзе даваць не менш аднаго мільёна злотых сельскагаспадарчай прадукцыі. Гэтага Бірылкі дабʼюцца, напэўна дабʼюцца, таму што шмат у іх працоўнай энергіі. Маюць таксама ўсе патрэбныя сельскагаспадарчыя машыны ўключна з трактарам, маладільным агрэгатам і садзілкай бульбы.

І яшчэ вельмі важная справа ў гаспадарцы. Аляксандр Бірылка сам рамантуе машыны, належна іх даглядае. І падчас будоўлі хаты і жывёлагадоўчых будынкаў Бірылкі масу розных работ выканалі самі, а гэта роўназначна з заробкам у самога сябе. Тым больш істотная гэта справа, што нялёгка цяпер на вёсцы з рабочай сілай.

Маладыя Бірылкі, як Аляксандр так і Валянціна, дзякуючы добрай арганізацыі сваёй працы, знаходзяць час і на грамадскую дзейнасць. Ён з'яўляецца сакратаром мясцовага гуртка ЗСЛ, а яна таксама актыўны член ЗСЛ, актыўны член мясцовага гуртка вясковых гаспадынь, а раней была яго старшынёю.

Жывуць Бірылкі заможна і культурна. У хаце прыгожая мэбля і сучасная бытавая тэхніка, якая аблягчае працу гаспадыні.

Тэкст і фота **Міхася Хмялеўскага**

Скупава

Вёска раскінулася хутарамі па абодвух баках шашы Гайнаўка-Нараўка на вялікім квадратным полі сярод Белавежскай пушчы. Скупаўскае поле акружае лес зялёным вянком і толькі на ўсходзе ў адным месцы перарываецца, а ў той прорве бачыш белую царкву і хаты Нараўкі. Яшчэ ў маладыя гады мяне цікавіла пытанне: чаму гэтае сяло так называецца? (Можа таму, што ў ім жывуць скупыя людзі?). І яшчэ: хто і калі вырубаў тут столькі лесу, каб узнікла поле і вёска. Граніцы поля з лесам — простыя лініі, а гэта абазначае, што калісьці лес быў спецыяльна рублены на поле. Як даўно гэта было?

Аднойчы прыйшоў да нас дзед Раманчук. Гэта быў стары чалавек, якому, як казалі людзі, было сто гадоў. Мы, маладыя хлапчукі, абступілі дзеда і сталі пытаць: „Дзядку! Куольку вам ліет? Сядайце і раскажыце. Ці вам не надакучыла жыць на свеце? Раскажыце, як то даўней было? Чаму наша сяло называецца Скупава?"

Дзедко паставіў сваю кульбаку ў куточку, сеў на лаўку каля стала і стаў гаварыць: „Дзеткі мае, у мяне за плячыма больш як 90 гадоў. Як сон, прайшло жыццё маё. А мне здаецца, што я толькі ўчора нарадзіўся на свет. Пытаеце, ці мне жыць не дакучыла. Цяжкае мае жыццё, але жыць хочацца. Просіце расказаць вам пра Скупава. Яго так называюць не таму, што тут жывуць скупыя людзі. Даўным-даўно тут быў двор. Стаяў вуон на ўзгорку па скоснай дарозе, што ідзе на Сухадолы паміж Смольным і Бондаравым Кутом. Пад узгоркам была крыніца, працякала рэчачка, быў там рыбны стаў. Двор згарэў. Тагды землю распрадалі людзям. Вось можа таму наша сяло і назвалі Скупава, бо зямлю скуплялі людзі з розных старон. Паглядзіце, якія прозвішчы розныя маюць гаспадары ў нас: Гарустовіч, Янцэвіч, Сцепановіч, Паўлючук, Адамовіч, Ярашэвіч, Такарук, Янюк, Калехта, Скепко, Барута. Спярша Скупава было адно, а пасля пажару раздзялілася на Старое і Новае Скупава.

Калі тут лес быў вырублены пад поле, таго ніхто не памятае, то было даўным-даўно. Толькі чуў я ад старых людзей, што руская царыца Кацярына падарыла Скупава свайму палкаводцу Сувораву. Ён быў генерал над усімі генераламі і называўся генералісімус".

Многа змянілася пасля таго, як расказваў нам пра Скупава дзед Раманчук. Перад вайной Скупава разышлося па хутарах. У час апошняй вайны немцы выселілі ўсіх скупаўцаў па іншых вёсках, каб такім чынам пазбавіць партызан апоры. Цяжка было людзям пасля вайны нанава будавацца і пачынаць ізноў жыццё. Цяпер на гаспадарцы засталіся старыя людзі, а маладыя пайшлі ў свет і ў навуку. У Скупаве ёсць беларуская школа, якая маладому пакаленню дае пачатак дарогі да вышэйшай адукацыі. Сярод інтэлігенцыі — выхадцаў са Скупава, ёсць нямала інжынераў, тэхнікаў, настаўнікаў, дзяржаўных працаўнікоў, арганізатараў грамадскага жыцця.

Ул. Г.

(Працяг са стар. 1)

АДА ЧЭЧУГА

апынуліся на вуліцы. І ў гэты момант я ўбачыла немцаў, якія імчаліся ў вёску на матацыклах.

Усіх сагналі ў адзін вялікі натоўп і пачалі адбіраць лепшых у Германію. Мала́ды і здаровы — „links", стары і малы — „rechts", не гадзяцца. Нас, як непатрэбных, далі направа. І дазволілі разысціся па хатах. Тых, што былі адабраны налева, пасадзілі адразу ў грузавікі і, не даўшы нават узяць штокольвек з хаты, павезлі.

Мы з бабкай апынуліся ў іншай хаце. Людзі казалі: „Усіх, каго не забралі, паб'юць, а вёску спаляць".

„Усіх паб'юць!" — біла, нібы молатам, у мае шасцігадовыя вушы. Я ўспомніла, як партызаны расказвалі, што немцы спалілі бацькаву вёску Тхарніцу. Сагналі ўсіх людзей у хлеў Капусцінскіх і падпалілі. А цётка Мар'я, дзедава суседка, пракапала пад хлевам дзірку і выпаўзла ў капусту. Так яе немцы і не заўважылі, хаця стаялі навокал хлява з аўтаматамі ў руках і стралялі ў кожнага, хто толькі спрабаваў уцячы. (Часамі сустракаю цётку Мар'ю. Старасці па ёй не відаць: абгарэлы твар зусім чорны...).

...Сяджу на печы і заліваюся горкімі-горкімі слязьмі. Гэты балючы, дзіцячы жаль па жыцці, якое хочуць адабраць фашысты, я памятаю да сёння. Усіх, што засталіся, паб'юць!

І тады бабка вырашыла ўцякаць. Беглі мы з ёю гародамі. Пад лесам спыніў немец са стрэльбай, скіраванай на нас: „Zurück!" Вярнуліся ў вёску. Прабуем уцячы з другога боку вуліцы. Удаецца!

Трапілі на нейкі хутар. У кухонным пакоі знайшло прытулак некалькі сямей. Хто яны? Далі нам месца. Бабка Ліза мые мне галаву, хтосьці смяецца: культурная, вашэй баіцца! Пузатая Ліда з нашай кухні цалуецца з партызанам Мішам, які сядзіць на вараным кані. Развітваюцца. Заўтра Ліда мае ісці на нейкую сувязь, з кошыкам — у ім нешта панясе (яна ж з жыватом, можа яе не крануць). Але назаўтра — роды. Ліда ляжыць у заднім кутку кухні, аддзеленым заслонай. Заглядаю ў шчылінку. Праганяюць. Потым просяць, каб я падала вядро. Прынесла. Бачу: Ліда ляжыць на ложку з раскінутымі нагамі. Тужыцца. На яе лоне і ілбе вялікія кроплі поту. Паказваецца галоўка дзіцяці... На трэці дзень з маленствам на руках Ліда ідзе да свайго партызана Мішы. На кухні стала свабадней.

...На хутар па дровы прыехалі з фурманкай паліцэйскія ў чорных мундзірах. Могуць зайсці ў хату. Бабка хапае мяне за руку і ўцякаем у лес. Але чаму ўцякаем толькі мы? Ці і паліцаі нас не любяць?

...Хадзілі глядзець забітага ў жыце вясковага шаўца. Памагаў партызанам. Шавец у сініх штанах, а на белай у палосачку, чыстай-чыстай кашулі чырвоны знак. Груганы выклявалі ў яго вочы, і, замест вачыма, твар глядзіць крывавымі дзіркамі.

...Знайшоў нас бацька. Я схавалася за хатай. Саромлюся выйсці. Нарэшце асмелілася і выйшла. Няма мамы. Бабка лае бацьку, што не пільнаваў маці,

БУГ У АГНІ

Дот, у якім знаходзіўся Пятро Плаксей, быў разбіты. Аставацца ў ім надалей не было аніякага сэнсу. Плаксей піша:

„...гарматны агонь немцаў спыніўся, толькі валі яны яшчэ абстрэл з аўтаматаў. Да вечара ўсё аднак заціхла. Колькі нас асталося, я не ведаю, бо мы выйшлі з дота і папаўзлі з параненым лейтэнантам да „Каменданцкага“ дота...“

Пятро Плаксей, здаравенны украінскі юнак, сам ужо чацверты або пяты дзень хадзіў з перавязанай галавой. Бінты набрынялі крывёю, прысохлі да патыліцы, кожны рух галавой патрабаваў вялікіх намаганняў і выклікаў шпількі болю, якія калолі невыносліва. А тут трэба было яшчэ знайсці сілы, каб цягнуць на плячах параненага лейтэнанта. Дапаўзлі яны да суседняга дота.

„...Нас прынялі ў дот, — апавядае Пятро Плаксей, — і паслалі яшчэ сваіх здаровых людзей за астатнімі нашымі воінамі, якія яшчэ жылі, але самі не змаглі рухацца. Колькі нас разам тады сабралася, я не ведаю, але памятаю, што нехта, здаецца, жанчына, можа сястра, а можа фельчарка (была гэта Анна Гарэлава, — дабаўлю ад сябе), зрабіла лейтэнанту перавязку, і тады аказалася, што ён яшчэ паранены ў галаву, аж усе мы здзіўляліся, што перажыў, а нават апрытомнеў і трымаецца бадзёра ды яшчэ нас падбадзёрвае...“

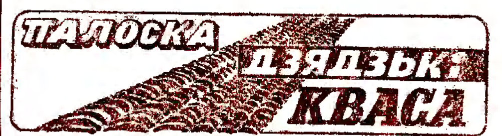
Не паспелі яны і перадыхнуць, як назіральнік перадаў камандзіру, што на нейтральнай паласе, куды не дасягаў агонь іх кулямётаў, прабіраюцца гітлераўцы. Іх многа. У доце, побач параненых і забітых, знаходзіліся снарады, гранаты, скрынкі куль... Для абаронцаў былі гэта скарбы даражэйшыя ад золата, бо давалі ўпэўненасць, што яны яшчэ моцныя, маюць зброю, могуць змагацца...

Вораг таксама аб гэтым ведаў і ведаў, як гэта выкарыстаць. Гітлераўская армія мела за сабою ўжо багаты вопыт баявых дзеянняў. Пад нагамі фашыстаў знаходзілася амаль цэлая заходняя Еўропа. Толькі Англія ледзь-ледзь устаяла перад карычневым залівам. Маланкавыя заваяванні фашыстаў умацнілі ў свеце іх славу і міф „непераможных“, перад якімі без бою падаюць на калені. А тут... над Бугам... невялікая горстка адрэзаных ад сваіх галоўных сіл воінаў Чырвонай Арміі асмелілася загарадзіць гэтым „пераможцам“ дарогу на ўсход... Агнём іх, хай узляцяць у паветра на ўласнай зброі, на сваім пораху!

Падышлі да доту ззаду, з таго боку, з якога ён зусім не адстрэльваўся. Унутры запахла гаручым... Але хай раскажа сам Плаксей, які гэта перажыў, а хто прайшоў цераз падобнае пекла, не забудзе гэтага да канца жыцця...

„...і немцы напампавалі ўжо... якім спосабам, я не ведаю... нейкага гаручага, мусіць, бензіну і падпалілі яго на верхнім паверху, запоўненым боепрыпасамі. Загарэліся скрынкі з кулямі. Нас пачало падрываць, разрываліся гранаты, снарады, патроны... Бензін, палыхаючы агнём, пераліваўся на ніжні паверх, дзе знаходзіліся раненыя, дзе схаваліся яшчэ жывыя. Людзі задыхаліся ад дыму і гарачыні. Загараліся валасы на галаве, гарэла вопратка. Адзін другому стараўся гасіць агонь на плячах... Ратунку, здавалася, ужо няма ніякага. Зверху, са столі безупынку ліўся на нас смяротны агонь. Не паспявалі ўжо адмахвацца ад яго, а ўцякаць не было куды. Мы гарэлі жывымі... Я не ведаю, ці патрапіў я свядома, ці не, але раптам, сярод безупынных узрываў, раздаўся адзін асабліва магутны. Гэта выскачылі нагрэў-

(Працяг на стар. 6)

НА ПАРАТУНАК

Тое, чаго не паспеў П. Байко сказаць на карэспандэнцкім з'ездзе, выказаў у „Ніве“. І добра зрабіў. Бо ж сустрэча, якая адбываецца раз у год, не вырашыць усіх пытанняў. Хачу і я ўнесці свой уклад у пасляз'ездаўскую дыскусію. „Ніва“ скрапіла нас, карэспандэнтаў, у адно звяно. Трэба так і нам, кожнаму паасобку, з'яднацца з рассеянымі між нас чытачамі. Трэба ўсвядоміць толькі, што чытальніцкая маса складаецца з індывідуальнасцей, і што яны не меншыя за нас патрыёты. Хто ўважліва чытае „Ніву“, таму гэта ясна. Хоць бы карэспандэнцыя Ф. Хлябіча, які за кароткі час супрацоўніцтва з „Нівай“ заслужыў у сваім асяроддзі павагу і пашану. З блізкіх і далёкіх весак звяртаюцца да яго з просьбамі, каб ён апісаў тое і іншае, што яны лічаць патрэбным. На такой ступені даверанасці, сяброўства з чытачамі павінен стаць кожны з нас. Гэта будзе азначаць нашу спеласць.

Прачытаўшы верш Хлябіча, у якім той паказаў сваю ваколіцу, П. Байко, адзін з найзнакамітшых карэспандэнтаў, прыдаў гэтаму сур'ёзнае значэнне і выступіў з заклікам працягваць справу. Мею рацыю, далібо. Выратуйма (кажа Байко) ад забыцця тое, што праз некалькі год можа быць ужо не да ўзнаўлення. Святая праўда. Аб ратаванні не толькі ўрочышч, сёл, прысёлкаў, азёр, лужкоў, казак, легенд, прыказак, песень пісаў я недзе на пачатку шасцідзесятых гадоў. Бы ў ваду пёрнуў. Ніхто не падхапіў. Згасла дзела. Тады яшчэ мала хто прадбачваў загіненне. Тады толькі нашыя прыгажуні, апярыўшыся, шмыгалі ў горад. А хлапчукі яшчэ былі ні туды, ні сюды. І наша вёска налічвала яшчэ каля сарака гаспадарак. Сёння асталося каля дваццаці, з якіх пятнаццаць — рэнтысты або кандыдаты на рэнту. З астатніх пяці гаспадароў толькі адзін мае наследніка.

У 1978 годзе памёр у нашай вёсцы 92-гадовы селянін. Была ў яго фенаменальная памяць. Быў нябывалым песеннікам. Аб гэтым я даўно паведаміў рэдакцыі. Мелі прыехаць, не прыехалі.

Адзін за адным адыходзяць ад нас знаўцы фальклору. А ўрочышчы пачалі „пераўтварацца“ ад скасавання прыгону, калі пайшлі надзелы, сёння так часта сустракаемыя ў запісах М. Гайдука: загуменне, надаткі, улочкі, паўлочкі, рэзовы (перад рэзам мелі яны пэўна больш сэнсоўную назву). Хоць бы ўрочышча ў нашай ваколіцы: Ягаднае, Лашчоў Кут, Падгранічэнне (дзе была граніца Вітаўта з Ягайлам), Мачалішча. Загінулі за майго жыцця ў карысць камасацыі грунтаў. Гучаць сёння па гучэнню хутара: Дзмітрукова, Свірыдава, Юшчукова, Ваўчакова. Такія то пірагі, як казаў Валодзя з Тарнопаля. Апошнія пірагі спякуць ПГРы, пераняўшы землі ад рэнтыстаў. Таму трэба спяшацца з дакументаваннем мінулага.

У сілу ўсяго гэтага я ўдзячны паважанаму Ф. Хлябічу за высакародны пачын і палымяна падтрымліваю заклік П. Байко. Не толькі словам. Не чакаючы (бы наш перадавік М. Панфілюк) М. Гайдука, адразу прыступаю да апісання роднай вёскі. Тым больш, што аднаму М. Гайдуку цяжка будзе справіцца з гэтай місіяй, нягледзячы нават на тое, што ён працавіты журналіст.

Ці маю рацыю, адкажа будучыня.

Дзядзька Квас

Хаця паляўнічая гаспадарка ў Белавежскай пушчы не мае планавага значэння, то ў цэлай лясной гаспадарцы з'яўляецца даволі важным звяном. Выдаткі на яе растуць з году ў год: калі ў 1975 г. складалі яны суму каля 2,6 мільёнаў злотых, то ў 1977 г. — ужо звыш 3,4 мільёнаў зл., а ў бягучым годзе складаюць каля 5 мільёнаў зл. Увогуле Белавежская пушча з'яўляецца выключанай з арандавання паляўнічай вобласцю і супольна з Аўгустоўскай пушчай і Бяшчадамі залічваецца да т.зв. катэгорыі „S“, дзе могуць паляваць дэвізныя паляўнічыя. Раздзелена яна на 9 паляўнічых раёнаў, якія займаюць разам паверхню 62.325 га, з чаго 51.650 га выпадае на паверхню лясную, а 10.675 на нелясную. Паляўнічую службу састаўляе ўсяго 13 чалавек. Арганізацыяй паляўнічай гаспадаркі ў пушчы займаюцца надлясніцтвы, якія падлягаюць у гэтай сферы Аддзяленню паляўніцтва Акруговага праўлення дзяржаўных лясоў у Беластоку.

Каб магчы адстрэльваць лясную звярыну, трэба паклапаціцца і пра яе выгадаванне. У пушчы, напрыклад, заложана 127 га кармавых палеткаў (у асноўным з думкай аб дзіках). У год выкладаецца ў лясных кармушках 69 тон аб'ёмнага, 85 тон сціслага і 120 тон сакавітага кармоў, а таксама 76 тон сілосу. Змагацца таксама трэба з браканьерствам і берагчы спакой звярыны.

У паляваннях на тэрыторыі пушчы прымаюць удзел паляўнічыя краёвыя і замежныя (найчасцей з ФРГ). Звярына, адстрэленая дэвізоўцамі, складае ўсяго 17-18% усёй адстрэленай звярыны. Аднак варта ведаць, што дэвізныя паляўнічыя амаль у цэласці пакрываюць агульную суму выдаткаў на паляўнічую гаспадарку ў пушчы. Вось, напрыклад, за адны аленевы рогі ў 1979 г. дэвізовец плаціў, пералічваючы на злотыя, у сярэднім 40.558 зл., а на год раней нават 52.954 зл.

А на што ўвогуле палююць у пушчы? Перш за ўсё на аленяў, дзікаў, сарнаў, затым на ласей, рысяў, лісаў. З важнейшай лясной звярыны, напрыклад, у 1978 г. адстрэлена 320 аленяў, 239 сарнаў, 468 дзікаў, а ў 1979 г. — 269 аленяў, 46 сарнаў (паляванне на іх у той год было на даволі вялікі час устрымана) 607 дзікаў. За апошнія 10 гадоў адстрэлена разам 4 797 штук т.зв. звярыны бялявай (лось, алень, сарна). Даходы з палявання ідуць у мільёны злотых. Напрыклад, у 1975 годзе склалі яны суму звыш 3,1 мільёна зл., а ў 1977 г. — каля 4 мільёнаў зл. Калі параўнаць сумы даходаў з сумамі выдаткаў, відаць, што наогул даходы не толькі пакрываюць выдаткі, але і часта іх перавышаюць.

Паляўнічыя трафеі трапляюць і ў Белавежскі музей.

Фота Р. Сянько.

Асобнай праблемай у паляўнічай гаспадарцы з'яўляецца праблема шкодаў, якія выклікае лясная звярына ў самой пушчы, ці на палях мясцовых землеробаў. Калі гаварыць пра лес, дык, напрыклад, у 1970 г. адзначаны знішчэнні, галоўным чынам у маладняках, на 5.146 га, а ў 1977 г. — на 1.506 га. Устаноўлена, што найбольшыя шкоды робяць алені, лосі і сарны — 80%, зубры — 12% і дзікі — 8%. Шкоды, нанесеныя звярынай на палях, таксама бываюць вялікія. Тут іх мерай з'яўляюцца ўжо сумы адшкадаванняў, якія надлясніцтвы выплачваюць землеробам. І так, напрыклад, за затраты, выкліканыя звярынай у 1975 г., заплочана 339 тыс. зл., у 1976 г. — 825 тыс. зл., а ў 1977 г. — 864 тыс. зл. Найбольш заўжды пашкадаваны землеробы раёнаў Лядскай пушчы, Старыны і Белавежскай паляны. Надлясніцтвы стараюцца абмяжоўваць размер шкодаў галоўным чынам дзякуючы дастаўцы кармоў, будове кармавых палеткаў, абгароджванню лясных маладнякоў, ды планаваму адстрэлу.

На заканчэнне варта прывесці лік звярыны, якая жыве ў польскай частцы Белавежскай пушчы. Паводле інвентарызацыі, праведзенай 4 студзеня 1980 г., у пушчы (без Белавежскага нацыянальнага парку) жыве 230 зуброў, 1051 алень, 36 лосяў, 621 сарна, 769 дзікаў, 29 рысяў, 17 ваўкоў. Знаўцы сцвярджаюць, што гэты лічбавы і відавы састаў з'яўляецца ў пушчы правільным саставам.

П. Байко

кахала ж яе, як нікога ў свеце, выкарміла сваімі грудзьмі, хоць была чужая. Няма, няма, няма мамы... Сястру Нату, калі частка партызан выйшла з акружэння, бацька знайшоў у зусім іншым атрадзе. Бацька быў цэлы і здаровы: раз куля трапіла ў трафейны нямецкі аўтамат, які вісеў у яго на грудзях, другі раз — адарвала каблук бацінка.

* * *

І зноў Буды. Стаю ля хаты, гляджу на вуліцу. Удалечыні, на ўзгорку за вёскай, мітусяцца кучкамі нямецкія шынелі. Хтосьці кажа, што як вошы. У вёску заходзяць ужо баяцца. Потым, відаць, іншыя, праходзяць калонамі праз вёску. Хаця шарэнгі яшчэ стройныя, немцы палахліва азіраюцца. Урываюцца ў нашу хату. Адразу — да печкі. Выцягваюць страву. Хапаюць усё, што пад рукой. Цётка Саламея баіцца.

...На вуліцы бачу савецкага конніка. Не звяртаю на яго ўвагі. Ён жа свой! Пастаяла. Пайшла ў хату. Кажу цётцы, што бачыла яго. А яна як не крыкне, як не заплача, як не выскачыць на вуліцу, як не пачне цалаваць наступных, што пад'ехалі...

Салдаты давалі ўсім дзецям каробачкі — пластмасавыя, ні то з пудрай, ні то з ружам. Трафейныя! Мне далі ружовую. Недзе ў бацькі яна яшчэ ляжыць.

Запакаваная старанна ў нейлонавы мяшочак стаіць у бацькі на полцы з кніжкамі і чырвоная партызанская машынка мамы, на якой пісаліся тэксты для партызанскай газеты „Мы адпомсцім“; падпольную ж друкарню стварыў бацька, вынесшы шрыфт з-пад носа ў немцаў і збіраючы яго на гарышчы нашага дома ў Мінску.

* * *

...Прыйшлі ў Мінск. Бацька, бабка Ліза і я з Натай занялі пусты домік на ўскраіне горада. Гуляю найчасцей з Якубавым Лёнікам. У яго хаце вісіць партрэт сястры Ліды. Немцы зрабілі аблаву і схапілі Ліду. Яе пасадзілі ў „душагубку“. Калі падбег знаёмы паліцэйскі, было ўжо запозна, каб памагчы Лідзе, машына кранулася. Ёй толькі паспелі падаць у машыну двое малых дзяцей. Іх завезлі ў Трасцянец і ўсіх спалілі...

Як толькі на горцы паяўляўся мой бацька, я кідала ігру ў пікара і бегла яго сустракаць, кідаючыся бацьку на шыю. Хлопцы смяяліся і дражнілі мяне.

(Заканчэнне ў наступным нумары)

грэдэнчыті — нахальна і доўга прасіць, моцна надакучваць. — Пэрэстань ты мэнэ грэдэнчыті. От, як начэпіцця, то будэ грэдэнчыв і грэдэнчыв. Загрэдэнчыш ты вжэ мэнэ.

дозолуоб'я — спорыць, не ўступаючы; даказваць сваю рацыю, незалежна ад таго — ёсць яна ці не. І то будзе спорыв аж дозалуоб'я. І вядомо, што лжэ, але спорыт аж дозалуоб'я.

дубасоваті — крычаць, вырывацца, калі трымаюць, авантурнічаць. Найчасцей адносіцца да падросткаў, але не толькі. Чого ты роздубасовався, што аж на гуліці чуті? Успокуойся, чого дубасуеш?

оглоблёвэ, -ого, -ніяк. — выпіўка пасля продажу каня. Продалі коня, то оглоблёвэ п'ют. Продалі коня і оглоблёвого нэ поставілі? То на оглоблёвум быв?

хвостовэ, -ого, -ніяк. — выпіўка пасля продажу свінні. То што, хіба хвостовэ будэ, бо свіню вэзэтэ? Послі того хвостового то чуть вэрнуліся.

(Сакі, гміна Бельск Падляшскі)

...Дуброўская гміна займае абшар у 26 тысяч гектараў, у тым ліку ворнай зямлі ёсць 13857 гектараў (сельскагаспадарчых угоддзяў тут звыш 20 тысяч га). Налічвае яна 47 салэцтваў і 2105 гаспадарак. Структура гаспадарак: да 2 га ёсць 10 прац. гаспадарак, ад 2 да 5 га — 12 прац., ад 5 да 10 га — 40 прац. і больш 10 га — 36 прац. У 1975 годзе сельскія гаспадаркі былі ў сярэднім 7-гектаровыя, а сёння — 10-гектаровыя, спецыялістычныя — у сярэднім 13-15-гектаровыя. Гэта сельскагаспадарчая гміна, без прамысловасці. Неабходна тут агароднінная прамысловасць.

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, нядаўна ў маёй сяброўкі з працы было вяселле і яна мяне запрасіла. Я маю хлопца, але ён у арміі, восенню ўжо вяртаецца. Сяброўка і яго запрашала, але яму не ўдалося прыехаць і таму на вяселлі я была адна. Было многа гасцей: і дзяўчат, і хлопцаў. І адзін хлопец узяў мяне танцаваць. І потым ужо прысеўся каля мяне. І як толькі зайгралі, браў мяне танцаваць. Я не мела ахвоты з ім увесь час гуляць, але і не мела адвагі адмовіць яму. І так толькі некалькі танцаў я гуляла з іншымі хлопцамі. Праз гэта я і не была да канца на вяселлі. Якраз ішлі дамоў знаёмыя, а Пеця, гэты хлопец, некуды выйшаў, дык я хутчэй пайшла, пакуль яго не было. Баялася, што калі буду даўжэй, ён не адчэпіцца ад мяне і захоча правесці мяне на кватэру. А там жывуць са мной яшчэ дзве дзяўчыны і могуць нарабіць плётак. Данясецца яшчэ майму хлопцу гэтакае і хто ведае, што можа выйсці. А я свайго хлопца кахаю, з нецярплівасцю чакаю канца яго службы. Яшчэ некалькі месяцаў — і зноў будзем разам. Але Пеця прыслаў мне пісьмо. Адкуль узяў адрас, не ведаю. Пытае, чаму я пайшла, нічога яму не сказаўшы, ды піша, што я яму вельмі падабаюся і хацеў бы са мной сябраваць: А я не ведаю, што рабіць, адпісаць яму ці не? Парай, Сэрцайка.

Эля з Беластока

Эля! Бадай, лепш было б не пісаць. Пеця тады зразумее, што не маеш ахвоты з ім сябраваць, тым больш, што выйшла ты з вяселля, не развітаўшыся з ім. Думаю, гэтыя два факты будуць дастатковым доказам Пецю, што не цікавіць ён цябе.

Сэрцайка

ЯК ЗВАРЫШ, ТАК І З'ЯСІ

Раслінны тлушч

Раслінны тлушч можна выкарыстоўваць для смажэння, але перш за ўсё павінен ён спажывацца сырым як дадатак да розных салатаў, а таксама ў выглядзе маянезу, які можна выкарыстаць таксама для змазвання хлеба. Раслінны тлушч неабходна перахоўваць у халодным і цёмным месцы. Калі ў месца, дзе стаіць алей, даходзіць свет, трэба на бутэлькі парабіць чахлы з цёмнай паперы.

ЗАПРАЎКА ДА САЛАТАЎ

На адну шклянку алею ўзяць сок з аднаго лімона, або дзве лыжкі кіпячонай вады і паўлыжачкі лімоннай кіслаты.

Для падрыхтоўкі запраўкі трэба ўзяць бутэльку са шчыльным коркам. Уліць у бутэльку алей і лімонны сок, або разведзеную лімонную кіслату. Закрыць бутэльку і патрасаць ёю. Атрымаецца густаватая белаватая маса, якою перад самай падачай можна паліць салату. Тое, што застанецца, закрыць у бутэльцы коркам і ўставіць у лядоўку, а перад наступным спажываннем ізноў моцна патрасці.

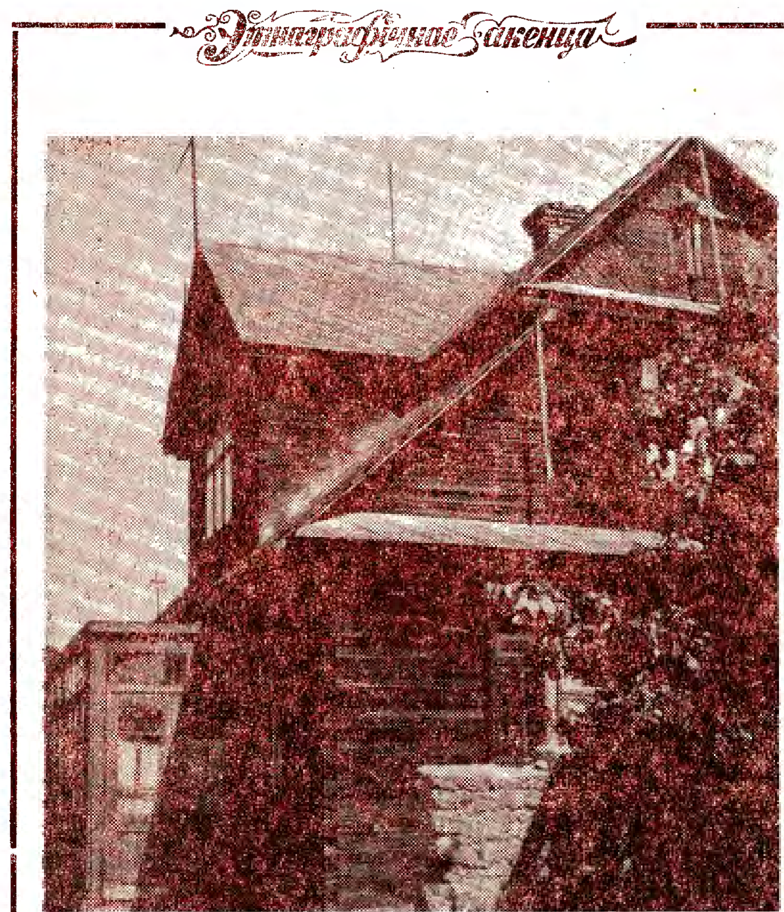
МАЯНЕЗ

На паўлітра алею ўзяць два жаўткі, соль, крыху цукру, лімонную кіслату, чайную лыжачку муштарды.

Алей, прынёсшы яго з халоднага пограба ці халадзільніка, трэба на некалькі мінут уставіць у посуд з цёплай вадой, каб яго тэмпература была набліжана да такой, як у пакоі. Жаўткі ўліць у місачку, дадаць муштарду, крышачку разведзенай лімоннай кіслаты і размяшаць дакладна венічкам. Пасля гэтага тонкім струменьчыкам уліваць алей у жаўткі, адначасова сціраючы іх венічкам у адзін і той жа бок. Выкарыстаўшы ўвесь алей, дадаць соль і цукар па смаку. Густая маса, якая атрымалася, можа перахоўвацца некалькі дзён у лядоўцы і можна ёю змазваць хлеб і булкі.

Гаспадыня

Этнаграфічная аквенца

Драўляная кампазіцыя ў Бельску на вул. Сцягеннага. Фота М. Гайдука.

ФАЛЬКЛОР

ЖАРТОЎНАЯ

Выйшоў жэ я до дівчыны, то й хлопэць урочы —
сідіт качка над водою, вытрышчыла очы,
сідіт качка над водою, вытрышчыла очы.
Я на йіе: „Гыля-гыля!“. а вона прысіела —
коб нэ тая дівчыночька, была б мэнэ з'ела,
коб нэ тая дівчыночька, была б мэнэ з'ела.
А я хлопэць молоды зразу догадуйсе —
Хыто-хыто по-пуд плотом — у крапіву ховайсе,
хыто-хыто по-пуд плотом — у крапіву ховайсе.
Выскочыў з крапівы, як взяўсе пуд бокі —
о, дівуйтэ, молодыці, які я высокі,
о, дівуйтэ, молодыці, які я высокі.
І высокі я, высокого стану —
сюды гляну, туды гляну — усюды я прыстану,
сюды гляну, туды гляну — усюды я прыстану.

Ад Анны Стахіюк, 1923 г. нараджэння, і Анны Максімчук, 1923 г. нараджэння, вёска Трасцянка гм. Нарва, запісаў 8 сакавіка 1980 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Д. у 1974 годзе натарыяльна перапісаў гаспадарку на сына, пакідаючы сабе 2 га. Цяпер ён атрымоўвае інвалідскую пенсію, а яго жонка ніякіх даходаў не мае. Ці належыцца ім якая-небудзь пенсія за перададзеную сыну зямлю? Ці могуць яны астатнія 2 га перадаць сыну за пенсію?

АДКАЗ: Закон аб пенсіях і іншых належнасцях для сялян і іх сем'яў прадбачыць, што селяніну, які бясплатна перадаў сельскую гаспадарку дзецям перад 1 студзеня 1978 года, а якому споўнілася: мужчыне — 65 год, а жанчыне — 60 год, або з'яўляецца інвалідам І або ІІ групы і не мае сваіх сталых даходаў, належыцца выплата — 750 зл. у месяц, а калі ўмовы гэтыя адносяцца да мужа і жонкі — 1000 зл. у месяц. Гэта абавязвае ад 1 ліпеня 1980 года. Д. і яго жонка не атрымаюць гэтых грошай, бо маюць сталыя даходы: Д. атрымоўвае інвалідскую пенсію, а таксама разам з жонкай маюць сельскую гаспадарку 2 га. Яны маюць магчымасць толькі перадаць сваю гаспадарку сыну і тады могуць атрымаць пенсію. Пры гэтым пенсія будзе падзелена напалову. Жонка атрымае сваю палову, а Д., паколькі ўжо атрымоўвае пенсію, атрымае толькі палову належнай яму часткі. Перадача гаспадаркі павінна быць аформлена начальнікам гміны.

ВЕР-НЕ ВЕР

Астроне, снілася мне, што да мяне прыехаў хлопец са сваім бацькам. Гэтага хлопца я ведаю. Ён мяне сароміцца. Пасля пайшоў у хлеў да сена, і я потым падыйшла да яго і мы пачалі гаварыць. Потым аказалася, што ён і я каля сеняў, ён трымаў зялёны веласіпед і праз пару мінут паехаў ён дамоў. Я за ім выйшла на вуліцу. У вёсцы было многа людзей, я глядзела, як ён паехаў дамоў, і на тым прачнулася.

Оля з Т.

Снілася мне, што гляджу я ў акно і бачу напісаны на небе 1984 год і голас з неба абвяшчае, што ў гэтым годзе будзе канец свету.

Ірэна з Беластока

Оля, твой сон добры. Праўда, ён, відаць, навеяны дзявочымі марамі, а ў думках жа тваіх цяпер хлопцы, але можна ў ім заўважыць добры паварот тваіх спраў. Аб гэтым асабліва сведчыць сена, да якога пайшоў твой хлопец, і зялёны колер веласіпеда, на якім ён паехаў дахаты. Зялёны колер — колер надзеі.

Ірэна, а я табе кажу, што не адзін ужо прадвяшчаў канец свету, а ўсё ж, глядзі, наш старычок-свет неяк трымаецца. Спі спакойна!

Астрон

(Працяг са стар. 5)

Жывымі гарэўшыя

шыеся да чырвані браніраваныя стальныя дзверы галоўнага ўваходу ў дот. Мы ўбачылі святло. А можа толькі пачулі, хто яшчэ жыў, свежы прыліў паветра. А для мяне, неведзь адкуль: можа гранатны асколак, а можа і бетонны шчэбень, урэзайся ў левую скронь над самым вокам і там засеў. Ухапіў я яго рукой. Пад пальцамі пачуў штосьці цвёрдае. Рвануў. Ад болю пацямнела ў вачах. Зацісну далонню балючае месца і сам не ведаю, ці я зноў патраціў прытомнасць, ці толькі мне здалося, што я апынуўся ў пустым каземаце, толькі яшчэ кругом гарэла і звонку прабіралася да мяне вузенькая палоска святла. Я напоўз на яе. Аказалася, што гэта быў падарваны запасны праход у дот. Толькі высунуў з яго я галаву, яшчэ і не паспеў нічога ўбачыць, бо аслеп ад яркага святла і крыві, што залівала мне вочы, а мяне ўжо падхапілі пад рукі немцы, якія стаялі ля гэтага запаснога пралаза і ўдвух, быццам мёртвае браўно, вышвырнулі мяне з катлавана, у якім стаяў наш дот, бо будаўнікі не паспелі яго яшчэ парадачна абсыпаць зямлёй.

Тут быў лекар, апрануты ў белы медыцынскі кіцель. (Ад сябе я дабаўлю, што быў гэта, напэўна, А. К. Малінояўскі, пра якога дакладней раскажу я іншым разам). Гаварыў ён на рускай мове (бо быў такім жа савецкім афіцэрам, як і ўсе іншыя, толькі Плаксей ніколі яго дагэтуль бачыць, не сустракаў). Убачыўшы мой закрываўлены твар, — успамінае Плаксей, — гэты лекар запытаў мяне, ці я ранены, а я ў адказ кіўнуў галавой і ён адарваў маю руку ад твару, паглядзеў на рану, памазаў яе нейкім лякарствам, якое запякло вельмі балюча, аж я прысеў ад гэтага болю, а ён вылаяўся, каб я стаяў. „Ты ж савецкі воін, — прашаптаў мне рашучым голасам. — Не забывай аб гэтым і ў палоне!“.

Плаксей уздрыгнуў, выпраставайся і хацеў ужо службіста падцягнуцца на смірна, каб шчоўкнуць абцасамі, але ваенны фельчар Маліноўскі тыцнуў яму ў лоб кусочкам бінту і Плаксей замест салдацкага „Слушаюсь!“ звычайна закрычаў ад болю.

— Держи! — коратка сказаў лекар і тут жа замацаваў белы бінт нейкім клейкім плястрам, і пайшоў да іншых воінаў і афіцэраў, якія чакалі яго дапамогі.

Цяпер, калі кроў не залівала яму вачэй, калі ўдосталь наглытаўся свежага паветра, Плаксей змог неяк усвядоміць сабе, дзе ён знаходзіцца і што з ім здарылася. Піша ён:

„...а байцоў і камандзіраў нельга было пазнаць — чорныя, закопчаныя, без валос, бо абгарэлі, у папаленай вопратцы, з голымі плячамі, чырвонымі ад шырокіх абжогаў... І пасля адзін немец, бадай афіцэр, чорт яго ведае, штосьці закрычаў на ўсё горла і ўсіх нас пачалі зганяць у адно месца. А хто сам не змог ісці, давялося браць пад рукі і цягнуць з сабою. Наладжвалі калоны. Значыць, пагоняць нас, падумаў я, або расстраляюць. І тады недзе з-за нашых плячэй выбегла двух нашых камандзіраў. Аднаго я пазнаў: быў гэта наш палітрук. Прозвішча яго я забыў...“

Але памятаюць яго іншыя, нават у Слохах не забылі палітрука **Васіля Ксенафенцьевіча Локцева.** Пра яго ўспамінаў я ўжо не адзін раз, а нядаўна атрымаў ліст ад яго даўнейшай жонкі. Будзе тады яшчэ ў нас нагода, каб дакладней з ім пазнаёміцца, а зараз вяртаемся зноў да лісту Пятра Плаксея.

„...Адвялі іх на некалькі метраў у поле і гэты ж самы немец, бадай афіцэр, закрычаў зноў, а перакладчык растлумачыў нам па-руску, каб выдавалі мы камісараў і яўрэяў, бо немцы камісараў і яўрэяў у палон не бяруць. І тут жа падалі яны каманду. Выступілі чатыры аўтаматчыкі і скасілі гэтых двух нашых афіцэраў. Другога я не ведаў... А пасля падагналі грузавую машыну, адкрылі борт і загадалі праз перакладчыка, каб здаровыя дапамагалі пагрузіцца параненым. Неяк мы ўладкаваліся на гэтай машыне і нас павезлі на станцыю Сямяцічы...“.

Значыць, Пятру Плаксею пашчаслівілася жывым прайсці праз агонь і ўзрывы. Толькі не доўга цешыўся ён гэтым шчасцем. Палон аказаўся яшчэ горшым пеклам.

Аб гэтым, аднак, наступным разам.

Віктар Рудчык

ТРЫБУНА чытачоў

ГАЙНАЎСКІЯ НАСЕНЕВОДЫ

Быў халодны дзень у канцы сакавіка. Снег і дождж. Але ля магазінаў насеннай базы ў Гайнаўцы стаяла некалькі трактараў і шмат фурманак. Таўкатня была, бы на кірмашы. „У нас гэта не навіна, — інфармуе мяне кіраўнік гайнаўскага філіяла Рыгор Монах, — а ўсё па прычыне недахопу насення аўса. Пастаўка аўса на насенне па сённяшні дзень рэалізавана ледзь у 45 працэнтах. Даставілі яго нам усяго 90 тон, а трэба людзям 200 тон.“

З другім насеннем бяды не было. І так, пастаўкі яравой пшаніцы, ячменю, кукурузы, сланечніка рэалізаваны былі ў 100 працэнтах. Таксама насенне струковых і матыльковых.

Гайнаўскі аддзел забяспечвае насеннем сем навакольных гмін. Нягледзячы на ўсялякія клопаты, план гэтага года да канца красавіка быў выкананы ў 95 працэнтах. Гэта вельмі добра сведчыць аб працы ўсяго калектыву. І гэта, бясспрэчна, заслуга спецыялістаў насеневодства, якіх у гайнаўскім філіяле пяцёра. Яны дасканалыя знатакі сваёй прафесіі, добрыя дарадчыкі плантатараў. А трэба сказаць, што дасягненні плантатараў, якія супрацоўнічаюць з насеннай базай у Гайнаўцы, не абы-якія. Напрыклад, у гміне Кляшчэлі выдзелен раён вырошчвання пасадачнага матэрыялу бульбы. Адтуль восенню было дастаўлена 2000 тон бульбы на насенне, а яшчэ столькі было дастаўлена вясной.

Гайнаўскі філіял можа пахваліцца таксама добрымі дасягненнямі ў супрацоўніцтве з заграніцай, а перш за ўсё з Савецкім Саюзам. З Гайнаўкі адпраўляецца туды пераважна бульба і насенне канюшыны. Нярэдка кабінет кіраўніка Рыгора Монаха наведваюць таксама прадстаўнікі фірмаў з далёкай Італіі. Мяшкі з этыкеткамі гайнаўскіх плантатараў трапляюць нават у такія экзатычныя краіны, як Уругвай, Ангола, Марока. І гэта самая лепшая наша візітная картачка.

Сяргей Сац

ВЕСТКІ З БЕЛЬСКАГА ВСС

Бельскі ВСС вядзе актыўную гаспадарчую дзейнасць у горадзе. У мінулым годзе ён атрымаў даход 4 млн. злотых на планаваных 3 мільёны. Найбольш актыўная дзейнасць бельскага ВСС — гэта пякарні. У ВССаўскіх пякарнях працуюць 33 рабочыя. На аднаго рабочага прыпадае прадукцыйны даход у 48 тысяч зл. за адзін месяц.

Як гаворыць кіраўнік аддзела прадукцыі Веслаў Уладаўскі, найбольш аддаными і ўзорнымі працаўнікамі бельскіх пякарняў з'яўляюцца Ян Хмялеўскі, Рышард Маліноўскі, Ян Сакалоўскі, Антон Вылых. 20 працэнтаў агульнай прадукцыі бельскіх пякарняў гэта дробныя вырабы — булачкі, рагалі і гэтак далей.

Другая галіна прадукцыі гэта выраб газіраваных напіткаў. Хаця будынак тут стары, аднак прадукцыя добрая. ВСС выраблае 10 гатункаў добрых напіткаў. Дзённая прадукцыя на аднаго рабочага — 3,5 тысячы бутэлек. Летам працуе тры змены. Працуе тут дзевяць чалавек, найбольш актыўныя ў працы: Марыя Федаровіч і Ванда Следзь. Як паведамляе намеснік дырэктара Яўген Мятэнька, плануецца ў 1980 годзе закончыць пабудову будынка новай мясной і вырабу газіраваных вод. Гэта аблегчыць працу рабочых.

Іван Кірызюк

ВЕСТКІ З ПУШЧЫ

Ад новага года ў лясніцтве Замоша, надлясніцтва Броўск, працуе калектыў маторных піл. Калектыў складаецца з трох піл. Нагляд над калектывам вядзе ляснічы-тэхнолаг Адам Семаковіч і палясоўшчык Яўген Байко. На працу ў пушчу ездзяць яны машынай. Рана ў сем гадзін можна ўбачыць рабочых на вуліцы, як чакаюць сваю машыну і шафёра Сашу Сапёлка. Дамоў вяртаюцца а 17 гадзіне. Абед з'ядаюць у пушчы — гэта кансерваваныя суп.

*

За прадукцыяй драўніны ў пушчы наглядаюць ляснічыя. Потым вазакі возяць яе на склады. Возяць трактарамі і конямі. Тут ляснічыя тую драўніну перадаюць працаўнікам складу. Са складу драўніна пойдзе ў Гайнаўку. Да ўзорных працаўнікоў складу драўніны ЗСЛП у Гайнаўцы залічваюцца Павел і Ян Леўшы, Вася Вярбіцкі, Валодзя Анішчук. Кіраўніком складу драўніны дзяржаўных лясоў з'яўляецца Шымон Мацута.

УКС

У ПАМЯЦІ НАРОДНАЙ

Нядаўна мне давялося пабываць у Навінах, маленечкай вёсачцы непадалёк вялікай Ласінкі, у Нараўскай гміне. Вёсачка налічвае ўсяго 17 хат. Заселена толькі 13. Гаспадаркі ў Навінах даволі заможныя. На 12 гаспадароў (бо адзін пенсіянер) у вёсцы 6 трактараў і многа іншых сельскагаспадарчых машын. Будынкі тут пераважна мураваныя, салідныя.

Дом солтыса Яна Ляшкевіча ўзвышаецца над усёй вёскай. Са сваёй жонкай Валяй дбайна вядзе ён гаспадарку, выхоўваючы трох амаль дарослых сыноў і светлавалосую дачушку, другакласніцуДанусю.

Маленькія Навіны жывуць звычайным жыццём усіх вёсак на Беласточчыне, стараючыся не адстаць за бягучым часам. Амаль залечыліся ўжо раны, зададзеныя вёсцы ў той восеньскі страшны дзень 1942 г., калі яна чуцьчуць не падзяліла лёсу Райска. За супрацоўніцтва з партызанамі немцы расстралялі тут камуністаў: Пятра Ляшкевіча (бацьку солтыса), Аляксандра Банькоўскага і Мірона Аляксеюка. Усіх іншых жыхароў выселілі ў Бельск, а вёску, аграбіўшы, спалілі.

Пасля вызвалення, у ліпені 1944 г. навінчане вярнуліся на папялішчы і сталі ладзіць тут новае жыццё. Вёска памалу адбудавалася, залечвала раны. Дагэтуль засталіся яны толькі ў сэрцах старэйшых жыхароў. Так як у Навінах, давялося мне быць у красавіку — месяцы народнай памяці, падумалася, што варта не прапусціць міма падзей, якія разыграліся тут у страшныя часы вайны. Маю на ўвазе памятную табліцу, якая ўвекавечыла б перажытае Навінамі.

Рута

ВЫБРАЛІ НАЙЛЕПШЫХ

У мінулым квартале гэтага года адбылася справаздачна-выбарная кампанія Ваяводскай спажывецкай спулдзельні „Сполэм“ у нашым ваяводстве. У гайнаўскім аддзеле ўдзел прыняла чацвертая часць членаў — 1600 асоб. Быў выбраны 41 членскі камітэт, 7 пры гастраномах, 4 пры прадукцыйных прадпрыемствах, іншыя пры крамах. У членскіх камітэтах будзе працаваць 276 асоб, у тым ліку 180 жанчын.

Дзейнасць гайнаўскага аддзела была высока ацэнена. Ва ўзнагароду за гэта ў красавіку адбыўся ваяводскі з'езд іменна ў Гайнаўцы.

Старшынёю аддзела ВСС „Сполэм“ у Гайнаўцы быў выбраны Эдвард Грыц. Члены спадзяюцца, што і ў далейшым гайнаўскі ВСС будзе развіваць усебаковую гаспадарча-культурную дзейнасць.

Э. Вайсковіч

КАБ ЗАСТАЛОСЯ Ў ПАМЯЦІ

Недалёка ад дарогі, якая ідзе з Ягаднік у Дубічы Асочныя, ёсць магіла савецкіх і польскіх салдат. Магіла гэта зарасла травой і зеллем. Толькі з надпісу на крыжы можна даведацца, хто там ляжыць. Ніхто, хоць часам, не возьмецца, каб упарадкаваць салдацкую магілу, бо людзі памалу забываюць пра іх. Але трэба падумаць, што гэтыя людзі аддалі жыццё, каб мы маглі цяпер спакойна жыць, працаваць, вучыцца.

Наша памяць не можа зарасці.

Ян Карчэўскі

ЮБІЛЕЙ

У нашых гарадах з году ў год растуць новыя жыллёвыя пасёлкі. Вялікую ролю ў гэтым адыгрывае беластоцкі „Інвестпраект“, які выконвае праектныя паслугі. Кіруе ім дырэктар Мар'ян Позныш. Нядаўна ў жыцці гэтага чалавека збегліся дзве важныя гадавіны: 50 гадоў з дня нараджэння і 15 — на пасадзе дырэктара „Інвестпраекта“. На юбілейнай сустрэчы праца дырэктара Позныша была высока ацэнена ўладамі.

Дырэктар Мар'ян Позныш за добрую працу атрымаў у сваім жыцці многа розных узнагарод. Ён з'яўляецца таксама кавалерам Ордэна Адраджэння Польшчы. І мы далучаем свае сардэчныя віншаванні і пажаданні, каб нашы гарады і пасёлкі яшчэ хутчэй раслі і прыгажэлі, а юбіляру каб доўгія гады служыла здароўе.

В. Брацкі

КЛОПАТЫ З ТЭЛЕФОНАМІ

Гадоў дзесяць таму назад у Гайнаўцы была праведзена аўтаматызацыя тэлефоннай цэнтралі. Зніклі з гайнаўскіх вуліц стаўбы і тэлефонныя драты, усё было пралажана пад зямлёй. У той час у Гайнаўцы было 600 тэлефонаў. Будуючы аўтаматычную цэнтралю, тэхнікі зрабілі 1000 тэлефонных нумароў. Думалася тады, што поўнае выкарыстанне цэнтралі будзе праз дзесяць гадоў. Не прайшло аднак пяці гадоў, як цэнтраля была выкарыстана да апошняга нумара.

Сёння ў Гайнаўцы правесці тэлефон немагчыма, хаця ахвотных ёсць многа. Можа гэтую праблему паможа Гайнаўцы ўладзіць Ваяводскае тэлекамунікацыйнае ўпраўленне ў Беластоку, чаго ўсе мы з нецярплівасцю чакаем.

Вірскі

ПРА ДЫРЭКТАРА ШКОЛЫ

Мікалай Рошчанка — дырэктар пачатковай школы ў вёсцы Пашкоўшчына разам са сваёй жонкай Марыяй вельмі клапоцяцца пра школу і школьнікаў. Дырэктар добры і прыемны чалавек. Ён з кожным умее павесці добрую гутарку. Яго жонка, Марыя, вядзе прадшколле. Яна вельмі добра ўмее працаваць з малымі дзецьмі. У прадшколлі яна вучыць малышоў, як трэба паводзіць сябе ў школе і сярод людзей. Мікалай Рошчанка дбае аб чысціні і культуры ў школе і на школьным панадворку. Гэтаму самаму ён вельмі клапатліва навучае сваіх выхаванкаў. Прыдасца ім такая навука ў жыцці, дзе б яны потым не апынуліся.

Павел Панфілюк,
Грэдалі

БІБЛІЯТЭКА Ў ВІДАВЕ

Бібліятэку ў Відаве вядзе Галіна Белаказовіч. Відаўская бібліятэка гэта філіял бібліятэкі ў Галадах. У відаўскай бібліятэцы заўсёды належны парадак. Прыходзяць маладыя і старэйшыя. Парадак ёсць і ў кніжках, і дакументах. Чытачоў 50 чалавек. Многа кніжак для дзяцей і на рускай мове, якія тут ахвотна чытаюцца.

Андрэй Гаўрылюк

АКТЫЎНЫ ГУРТОК

Гуртком ЗСМП пры ВСС „Сполэм“ у Бельску кіруе Ёля Вонж. Гурток налічвае 60 членаў. Ён актыўны ў культурнай і гаспадарчай дзейнасці бельскага ВССу. На 1980 год запланаваў гурток цікавыя мерапрыемствы. Будуць арганізавацца экскурсіі, вечарыны, спартыўныя мерапрыемствы для моладзі прадпрыемства, конкурсы рацыяналізатараў, конкурсы ўзорнага прадаўшчыка і конкурс савецкай песні. Як і кожны год дагэтуль, хочуць яны арганізаваць вечары музыкі для моладзі з цэлага горада. Гурток добра супрацоўнічае з радай прадпрыемства, дырэкцыяй і з пярвічнай партыйнай арганізацыяй.

Іван Кірызюк

ВЯСКОВЫ ЛЕКАР

Пункт аховы здароўя ў Трасцянцы ўзначальвае лекар медыцыны Таіса Весялоўская. Будучы ў лекара, я спытаўся, чаму яна выбрала працу на вёсцы.

Таіса Весялоўская сама нарадзілася ў вясковай сям'і і любіць вёску. Захацела і пайшла працаваць сярод вясковых людзей. „Я ведаю, што ў вясковых пунктах аховы здароўя не хапае лекараў, таму тут бачу сваё месца“, сказала. На пункце аховы здароўя ў Трасцянцы заўсёды ветліва сустрэнуць цябе і памогуць. Прыемна туды зайсці. Таісе Весялоўскай жадаем шчаслівага лячэння вясковых людзей з Трасцянкі і навакольных вёсак.

М. Лук'янюк

ПЕНСІЯНЕРЫ

У Дубічах Царкоўных жыве ўжо 60 сем'яў пенсіянераў. Гэта больш як палавіна вёскі. Усе яны задаволены, што ўлада дала ім магчымасць спакойна пражываць сваю старасць, маючы поўнае матэрыяльнае забеспячэнне.

М. Панфілюк

ПРЫКЛАДНЫЯ ГАСПАДАРЫ

Добрых гаспадароў у вёсцы Старабеpазова ёсць многа. Аб усіх не напішаш. Гаспадарка на нашых землях гэта добры варштат працы. І калі не пашкадуеш рук, яна табе восенню адплоціць у некалькі разоў. Не знойдзеш у нас зямлі незагаспадаранай. А калі хочаш ведаць, хто добра вядзе гаспадарку, сам прайдзі вёскай, або запытай першага сустрэчнага. Возьмем ад чыгункі, як у нас кажуць, ад вёскі Махнатае. Па левую руку стаіць прыгожы аднапавярховы домік з чырвонай цэглы. Жыве тут гаспадар-спецыяліст, які гадуе маладых свіней для далейшага хову. Гэта Іван Трашчотка, сын Івана. Ён яшчэ малады гаспадар. Вынікі яго працы ўбачыш на панадворку. Ён мае два ўласныя трактары з патрэбнымі машынамі. Распачаў пабудову новага прасторнага свінарніка. Плануе пашырыць гадоўлю. Для сваёй выгады гаспадар купіў прыгожую навенькую „Ладу“. Сын Івана, які закончыў тэхнікум спецыялізацыі сельскай гаспадаркі, не пайшоў у горад. Ажаніўся і працуе разам з бацькамі. Ведае ён, што хопіць працы, а даход будзе не меншы, чым у горадзе.

У вёсцы ёсць чатыры гаспадары-спецыялісты па гадоўлі малочных кароў разам з маладняком. Вось яны: Васіль Кузыка, Іван Панасюк, Павел Петручук і Іван Трафімюк, сын Івана. Каровы іх знаходзяцца пад наглядам і ўпісаны ў спецыяльныя кніжкі. З гадоўлі гэтых кароў маюць яны немалы даход, прадаюць нямала малака, а іх ялоўкі высока ацэньваюць на аўкцыі ў Шэпятове. Як відаць, людзі навучыліся добра гадаваць кароў і мець з гэтага карысць. Не абазначае гэта ўсё, што ў нас не сеюць. Сеюць і збіраюць высокія ўраджаі. Толькі людзі перавялі свае гаспадаркі на культуры больш даходовыя. Многа сеюць ільну, рапсу, многа садзяць бульбы. Даюць многа мінеральных угнаенняў. Каб мець даход з зямлі, трэба не шкадаваць ёй угнаенняў. Аб гэтым усе ведаюць, пераканаліся самі. Людзі вучацца на ўласным вопыце, а дзяржава ва ўсім дапамагае.

Г. Мароз

Янка Бура, Краснопаль, Сувальскае ваяводства. „Я вельмі ўдзячны, што вы напісалі мне. Я таксама вельмі рады, што наша родная „Ніва“ і „Зорка“, прачытаныя мною ў мінулым годзе, будуць яшчэ прыдатныя ў Галоўнай універсітэцкай бібліятэцы ў Торуні. Бракуючыя там нумары „Нівы“ і „Зоркі“ выслаў я ў Торунь у сакавіку. Калі яшчэ каму будуць патрэбны нумары „Нівы“ ці „Зоркі“, пішыце, буду высылаць ахвотна і адразу. Мне радасна было чытаць вашы словы. Я зразумеў дакладна ваш заклік і абяцаю — ад сённяшняга дня буду пісаць вам самыя цікавыя пісьмы“.

За нумары „Нівы“ і „Зоркі“, высланыя нашым чытачом універсітэцкай бібліятэцы, дырэктар бібліятэкі прыслаў нам асобую падзяку, што так клапатліва і ветліва ўладзілі іх просьбу.

Анатоль Далінскі, Махнатае. Адказ Ваяводскага саюза сельскагаспадарчых спулдзельняў у Беластоку мы падаем таксама да агульнага ведама. Можа яшчэ каму прыдасца.

W odpowiedzi na list Obywatela skierowany do Redakcji pisma „Niwa” w sprawie zakupu części do ładowacza „NUJN” uprzejmie informujemy, że rozprowadzeniem ich zajmuje się Przedsiębiorstwo Handlu Sprzętem Rolniczym „Agroma” Grajewo, ul. Elewatorska 1.

Іван Казлоўскі, БССР. (Пра „Беларускі каляндар“, 1980). „Захапляе чытача і мастацкая задума аўтара. Магутны дуб — увасабленне сілы і таленавітасці беларускага народа, багатая гісторыя ідзе з глыбокай старажытнасці, бярэ пачатак з карэнняў народу. Ужо малюнак гаворыць, што каляндар багаты і цікавы. У календары добрыя тэксты, багатыя цікавымі фактамі, якія можна выкарыстаць на ўроках беларускай літаратуры ў школе. Вельмі хвалююча было чытаць радкі пра сустрэчу з М. Танкам у Варшаве з ліпеня 1939 г. Радуюць і хвалююць вершы Алеся Барскага. На вялікі жаль, мала хто ведае ў нас на Беларусі гэтае імя. Было б карысна, каб у календары былі змешчаны кароткія даведнікі пра аўтараў надрукаваных твораў. Мы чытаем вершы Алеся Барскага, а пра яго нічога не ведаем. Так і пра іншых аўтараў.“

Імпартгумар

СЛАВА

Упершыню ў жыцці я выступіў у тэлевізійнай перадачы. Я гаварыў аб антычным мастацтве. Гаварыў бліскуча: тонка, разумна, эрудзіравана. Я адчуваў, што перадача атрымалася надзвычайнай. Слава! Прыемны цяжар славы! Зараз я прыду дадому, і пачне званіць тэлефон. Знаёмыя і незнаёмыя, мужчыны і жанчыны, зусім юныя дзяўчаты — усе будуць дзякаваць мне за тое, што я ўвёў іх у цудоўны свет антычнага мастацтва.

І як толькі я ўвайшоў да сябе, тэлефон сапраўды тут жа зазваніў. Усхваляваны, я падняў трубку. Як гаварыць з паклоннікамі свайго таленту? З пачуццём годнасці, але разам з тым скромна.

— Прывітанне, стары, — пачуўся голас майго сябра дзяцінства, — як жа, як жа, толькі што бачыў цябе на экране...

„З пачуццём годнасці, але скромна", падумаў я яшчэ раз і сказаў:

— Дзякую...

— Ды пры чым тут дзякую? Хто носіць цяпер такія гальштукі. Гэта ж каменны век...

Другі званок пачуўся праз мінуту.

— Таварыш Джарджэску? Вы, вядома, выбачайце мне, але дзе вы стрыгліся ў апошні раз? Як стары цырульнік, я павінен заўважыць вам, што даўжыня вашых бакенбардаў крыху перавышае, хе-хе, нормы добрага густу...

Калі тэлефон зазваніў трэці раз, я ўзяў трубку не без страху. І не памыліўся. Таму што нейкі ідыёт, захліпаючыся ад узбуджанасці, сказаў, што я дрэнна вымаўляю шыпячыя і свісцячыя і што такім не месца на блакітным экране.

Наступныя мае паклоннікі паведамілі, што пінжак у мяне пашыты агідна і стаіць гарбом на спіне, што я не ведаю, куды мне дзяваць рукі, і што на наступны раз, калі я буду выступаць па тэлебачанні, мне б лепш папярэдне спавіцца.

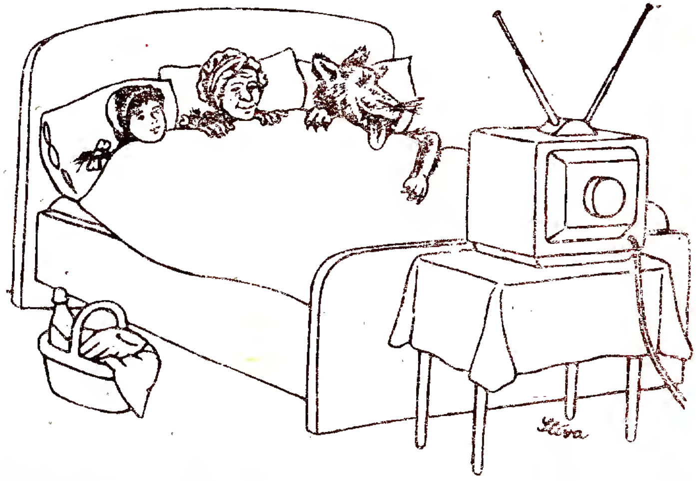
Зноў зазвінеў тэлефон.

— Ну, што на гэты раз? — закрычаў я ў трубку. — Што яшчэ вы прыкмецілі? Што я не прычасаў бровы? Ці што кашулю мне гладзілі не ў Парыжы?

— Не, не, — пачуўся жаночы голас, — усё было цудоўна, ты гаварыў так разумна, прыгожа, тэмпераментна.

— Дзякую, мама, — уздыхнуў я.

Алеку Паповіч,
Румынія.

НЕ НА ДОЖДЖ

Стаяць каля плоту двое суседаў. Гамоняць пра тое, пра сёе.

— Мабыць, будзе дождж, бо надта мне ногі круціць, — сказаў адзін і пайшоў сабе дадому.

Наступнага дня сустрэліся зноў.

— Вы ведаеце, суседзе, гэта не на дождж круціла мне ногі, гэта я боты не на тую нагу надзеў...

НІЎКА

— *Я запісалася ў „Стале заказаў" на фарш з дастаўкай на дом.*

ПА ЯКОЙ ПРАГРАМЕ?

Пасварыўся муж з жонкаю. Такі гвалт учынілі, хоць вушы затыкай. Раптам у дзверы пастукаў суседскі хлопчык.

— Што табе?

— Татка прыслаў мяне спытаць, па якой праграме перадаюць такую цікавую п'есу?..

ТАКІ ЛЁС

Жонка мужу дапякала,
Што ні дзень давала ў косці:
— На бяду сваю спаткала
Недарэку ў маладосці.

Аб сям'і зусім не дбаеш,
Не адумайся дагэтуль:
Кожны дзень адно і знаеш —
Тэлевізар ды газету.

Мо няпраўду я сказала!
Што маўчыш, як пень
трухлявы?..
З кім жыццё свае звязала —
Для цябе ж важней забавы!

Муж на гэта не азваўся:
Словам жонкі сам паверыў...
Вось і зараз „забаўляўся"
Ён уборкаю кватэры.

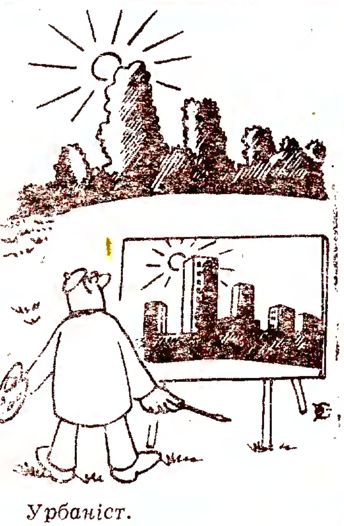
Валянціна Шуст

ГУМАР З БАРАДОЮ

Суседкі пасварыліся, і Акуліна дала Агаце дулю. Агата падала ў суд. Але не „падмазала". Суддзя сказаў:

— За дулю не судзім.

— Ага, не судзіце... То на ж і табе, пане суддзя, на і табе падсудак! — абдзяліла Агата ўвесь суд здаравеннай дуляй і пайшла дамоў.

Урбаніст.

У дом суседа насіў гразь на абутку, а выносіў на языку.

З „Весніка Задрыпоніі"

ТЭАТРАЛЬНЫЯ ВЕСТКІ

Цікавае новаўвядзенне, запазычанае ў футбола, выпрабоўваецца на сцэне Задрыпоперы. Калі вядучыя салісты выдыхаюцца, іх замяняюць двума свежымі выканаўцамі.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Мадам, вашаму мужу неабходны абсалютны спакой.

— Ах, доктар, ён мяне зусім не слухае.

— Вельмі добра, мадам, вельмі добра!

*

— Ну што вы ўвесь час скардзіцеся, што кватэра сырая? — незадаволена паморшчыўся домаўладальнік. — Можаце вы гэта даказаць?

— Магу, — уздыхнуў кватэранаймальнік. — Учора я знайшоў у пацучынай нары шчупака.

*

Маленькі шатландзец просіць у бацькі шылінг, каб пайсці ў заапарк і паглядзець на ўдава.

— Лепш вазьмі лупу, пайдзі ў сад і пагледзі на чарвяка.

„MADE IN ZADRYPANKA"

ПРАФЕСАР КАЗЯЎКА

— Куды гэта падзеўся мой аловак? — пытае славуты прафесар у жонкі.

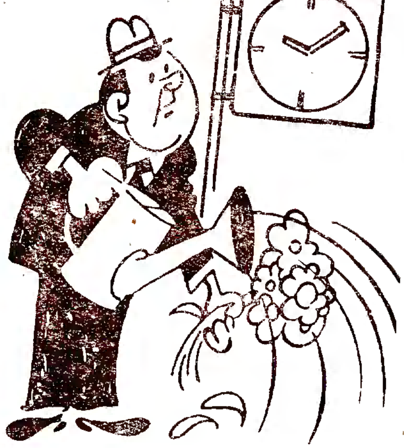
— Ды за тваім вухам, — уздыхнула тая.

— У мяне няма часу для дыскусій, — заклапочана адказвае прафесар. — Хутчэй кажы, за якім.

ДОБРА ВЕДАЕ

— Слухай, дружа, Аглаблёвіч просіць у мяне ў доўг. Ты яго ведаеш?

— Я яго ведаю, як цябе. Не давай яму і граша.

Спатканне затрымліваецца.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Раісы Андрэюк з Істока, Малгажаты Напора, Алі Васілюк з Курашава, Раісы і Мечыслава Кабрыняў з Градэляў, Аліны Грынкевіч і Зінаіды Грыгарук з Вулькі Выганоўскай, Людмілы і Міры Артэмюк з Парцава змяшчаем песню

Tak blisko ciebie mam

Z repertuaru zespołu „Happy End"

Słowa: Magdalena Mikulin
Muzyka: Zbigniew Nowak

Szukałem ciebie już tyle lat,
ale wiem, wiem, wiem, warto było!
Czekałem długo do tego dnia,
ale wiem, wiem, wiem, warto było!
Jesteś ty w blasku dnia, w ciszy snu,
jesteś ty, jesteś ty...

Tak blisko ciebie mam, jak to dobrze...
I mamy własny świat, jak to dobrze!
Na jasne dni, na szare dni pochmurne,
na teraz, na jutro, na pojutrze!
Tak blisko ciebie mam, jak to dobrze...
I tylko dwoje nas, jak to dobrze!
I cicho tak, i jasno tak od marzeń,
mamy siebie na dziś, na zawsze!

Przejdziemy jeszcze tak wiele dróg,
ale wiem, wiem, wiem, wiem, że warto!
Nie zawsze drogi są pełne róż,
ale wiem, wiem, wiem, wiem, że warto!
Będziesz ty w blasku dnia, w ciszy snu,
będziesz ty, będziesz ty...

Tak blisko ciebie mam, jak to dobrze...

ЗАБЫЛА, ШТО ДОМА

— Мама, навучы мяне пячы такія піражкі, як ты на рабоце пячэш, — просіць малая Волечка маму-кулінарку.

— Добра, дачушка, глядзі. Бярэм цеста, потым дадаем да яго масла, цукру, сыра... Толькі дадаем усяго крыху менш, чым трэба.

— Чаму менш?

— Таму, што і дадому ж трэба крыху ўзяць.

ПЫТАННЕ ГАПКІ

Чаму не залічваюць стаж кіраўнічай працы жонкам, якія кіруюць кіруючымі мужамі?

Курёзы

МУЖЧЫНСКАЯ ПРАФЕСІЯ

Ні бацька, ні маці і ніхто іншы з блізкіх родзічаў не маглі і падумаць, што нованароджаная жыхарка Мехіка Грацыела Касілас абярэ ў свой час мужчынскую прафесію. Праўда, падрастаючы, дзяўчынка не праяўляла паўных схільнасцей да жаночых заняткаў. Сябравала больш з хлопчыкамі і была такая ж, як яны, гарэзлівая і адчайная ў дзіцячых гульнях. Але наўрад ці можна было здагадацца тады, што яе хлапечы характар у далейшым вызначыць і яе будучыню.

Грацыела зрабілася баксёрам. Зараз гэтая 22-гадовая дзяўчына з'яўляецца спартсменам-прафесіяналам даволі высокага класа, вылучаецца непаўторным і нечуваным ударам правай рукі. Дастаткова сказаць, што з дзесяці апошніх сустрэч на рынгу яна выйшла пераможцам у дзевяці. Прычым Грацыела спаборнічае ў боксе не толькі з жанчынамі. Неаднаразова адпраўляла яна ў накаўт і прадстаўнікоў моцнай палавіны чалавецтва. Таму ніхто ў Лос-Анджэлесе, дзе яна жыве, не здзіўляецца, калі бачыць гэтую стройную хударлявую жанчыну адну без суправаджэння ў позні час на вуліцы горада, дзе так і шныраць хуліганы і рабавальнікі. З любым хуліганам яна хутка расправіцца, любога нахабніка ўтаймуе.

Грацыела выклікае агульнае захапленне землякоў. Асабліва жанчын. Не сакрэт, многія з іх вельмі зайздросцяць ёй. Аднак, відаць, ніхто не задумваецца аб тым, якія непрыемнасці і расчараванні даводзіцца перажываць Грацыеле. І не толькі ў выпадку паражэння. Не так даўно на рынгу Грацыеле праламалі пераноссе. Заўтра могуць знявечыць сківіцу. Але што зробіш, трэба ж неяк зарабляць сродкі існавання!..

Вочы — люстра душы. Купляйце цёмныя акуляры.